

Årsrapport 2008

Fiskeri- og havbruksnæringens landsforening

Foto: Are Kvistad

EFTA 16
Eiendomsskatt 5
FHL-prisen 8 **Finanskrisen 10**
FoU 27 **Helse og kvalitet 19**
HMS 25 **ILA, VHS og PD 20** **Internasjonale**
forhandlinger 9 **Kommunikasjon 22**
Kongekrabbe 17 **Konsesjoner 6** **Kontrollarbeid 11**
Laksesaken EU 13 **Markedsadgang 13**
Mattilsynet 21 **Miljø 17** **MSC-sertifisering 19**
Nofima 33 **Næringsalter 18** **Næringsutvikling 5**
Organisering av FHL 34 **Prisforhandlinger 26**
Reaksjonsforskriften 7 **Regionreformen 7**
Rekruttering 23 **Ringvirkninger av næringen 11**
Rusland 14 **Rømming 17** **Samferdsel 11**
Seismikk 9 **Smith-utvalget 9**
Statsbudsjettet 10 **Styret 34** **Tariff 23**
Torskeoppdrett 9 **UUU 19**
WTO 15 **Ørretsaken**
EU 14

Norsk sjømatnæring forvalter og skaper store verdier, både økonomisk og samfunnsmessig. Det er naturlig at næringen opplever økende interesse og oppmerksomhet fra samfunnet omkring. Som organisasjon ønsker FHL konstruktive og åpne relasjoner til de viktige aktørene i og rundt næringen. Gjennom dialog og gjensidig forståelse oppnår man gjerne de beste løsningene. Vi har invitert en rekke personer utenfor organisasjonen til å sende en hilsen og gjerne en utfordring til FHL. Disse er gjengitt på ulike steder i denne årsrapporten.

Urolig hav, sol i sikte

Finanskrisen, børsras og stor usikkerhet har preget nyhetsbildet i flere måneder, og fiskeriselskapene møter de samme utfordringene som resten av næringslivet. Til tross for dette ble det satt ny eksportrekord i 2008. Oppdrett ble igjen større enn tradisjonell fiskerinæring målt i eksportverdi, og oppdrettslaksen har dermed befestet posisjonen som den klart viktigste arten for norsk sjømatnæring.

Finanskrisen har så langt slått svært ulikt ut for fiskeri og havbruksnæringen. Mens laksemarkedet framstår forholdsvis robust, er torskesektoren direkte rammet gjennom sterkt fallende markedspriser på viktige volumprodukter. Ustabil valutasisituasjon har medført endrede konkurranseforhold, og svært store volum av billige oppdrettsarter har også påvirket markedene i 2008. Det sterke prispresset har gitt torskeoppdrettsnæringen spesielt store utfordringer i en periode hvor man var i ferd med å finne posisjoner i markedene. Det dramatiske skiftet ble ekstra merkbart fordi det kom etter en lang periode med prisvekst og uproblematisk torskeomsetning. Som vi alle vet, ble utgangen av fjoråret kjennetegnet av stor usikkerhet, høy risiko og problemer både i førstehåndsomsetningen og eksporten.

Markedsproblemer med fallende priser for torskesektoren har dessverre overskygget det faktum at vi har en historisk god ressursituasjon i Barentshavet. Bestandssituasjonen for våre viktigste kommersielle arter, balansen i økosystemet og etablerte forvaltningsstrategier gir svært positive prognoser for mulighetene til å ha et stabilt og betydelig ressursuttak.

Målt i volum utgjør pelagisk næring vår største sjømatsektor, og eksporten av sild og makrell viser rekordsterk utvikling. Ved utgangen av februar 2009 lå eksportverdien 25 % høyere enn på samme tid i fjor. Næringen gjennomgår en betydelig omstrukturering og tar nye markeder,

eksempelvis Nigeria som har et høyt konsum av fisk. Dette gir, sammen med en veldig god ressursituasjon, grunn til optimisme også for månedene som kommer.

Norsk laks viser igjen styrke. På slutten av året kom det meldinger om omfattende permitteringer i foredlingsindustrien som følge av mangel på råstoff, men en rekke faktorer trekker i positiv retning. Bedret etterspørsel og økte priser har på ny gitt gode marginer, og avviklingen av handelshindringene i EU har fjernet den viktigste hemskoen for norsk oppdrett. Produksjonsnedgangen i Chile gir Norge muligheter i USA-markedet. Samtidig står næringen foran en vekstperiode gjennom nye konsesjoner og forhåpentligvis etter hvert også gjennom en generell økning av maksimalt tillatt produksjonsvolum for hver enkelt oppdretter.

Oppdrettsnæringen er viktig og tiltrekker seg oppmerksomhet fra mange hold. I 2008 ble næringen gjenstand for skjerpet kritikk fra konkurrerende næringsinteresser. Eleveeierne og miljøindustrien iverksatte mediekampanjer hvor oppdrettsnæringens bærekraft ble fremstilt i negativt lys. Dette er noe vi må leve med. Bærekraft og miljø vil være sentrale områder for politikktutforming, og vi må sørge for bedre dokumentasjon av egen situasjon, ikke minst i forhold til annen matproduksjon.

Fokuset på finanskrisen fortsatte naturlig nok også inn i 2009, samtidig med at de realøkonomiske effektene begynte å vise seg gjennom stigende ledighetstall. Selv om usikkerheten er stor for dette året, synes posisjonen til norsk sjømat å være svært sterk. Aldri i historien er det blitt eksportert mer laks i februar måned, målt i verdi. Det samme gjelder sildeeksporten. Ressursituasjonen i havet og underliggende forhold i oppdrett gir grunn til å tro at 2009 kan bli nok et godt år for norsk sjømatnæring – global finanskrisen og markedsuro tatt i betraktning.

Geir Andreassen

*Administrerende direktør
Fiskeri- og havbruksnæringens
landsforening*

Styrets beretning 2008 for FHL

Styret i FHL legger med dette fram sin beretning for 2008. Styret har i beretningsåret hatt fem ordinære styremøter og to telefonstyremøter. Styret har behandlet 74 saker.

For norsk sjømatnæring ble 2008 et år med store motsetninger. På den ene siden satte næringen ny eksportrekord ved at det ble sendt fisk og skalldyr ut av landet til en verdi av over 39 milliarder kroner. På den annen side førte den globale finanskrisen til at store deler av villfisknæringen i løpet av høsten fikk svekket sin lønnsomhet dramatisk.

Tradisjonelle fiskerier og havbruk er fortsatt ganske jevnbyrdige, men trenden fra 2007 hvor havbruk for første gang passerte villfisk i eksportverdi, fortsetter. Selv om godt forvaltede norske villfiskressurser er på et historisk høyt nivå er det altså ikke der veksten er størst. Det understreker FNs uttalelse om at villfiskressursene alene ikke er nok til å forsyne verdens befolkning med sjømat; det er innenfor oppdrett veksten må komme. Slik sett var det gledelig at regjeringen høsten 2008 la opp til en vekst i norsk lakseoppdrett helt i tråd med det næringen ba om. Havbruksnæringen er Norges mest internasjonale næring med eksport til hele 98 land. En vekst her vil komme både nasjonen Norge og lokalsamfunnene langs kysten til gode. At 2008 også ble året da EU endelig ga norsk laks og ørret fri adgang til det europeiske markedet bare understreker potensialet som ligger i havbruksnæringen.

På villfisksiden viste høsten oss tvert i mot at gjeldende norske rammevilkår ikke lenger fullt ut kan håndtere et globalt og konkurranseutsatt marked. Da finanskrisen satte inn ble fiskeindustrien klemt mellom et avventende sluttmarked med svekket kjøpekraft og et norsk råstoffmarked uten den nødvendige dynamikk. Problemene manifesterte seg først og sterkest i det høyt prisede hvitfisksegmentet og har påvirket drift og lønnsomhet i hele verdikjeden.

Sammen med de øvrige organisasjonene engasjerte FHL seg sterkt i arbeidet med å begrense effektene av finanskrisen, og var blant annet sentrale i arbeidet med å gi innspill til regjeringens ulike krisepakker som ble lansert rundt årsskiftet

2008/2009. For FHL har 2008 vært et aktivt år også på flere andre områder. Ikke minst tildelingen av nye laksekonsesjoner har tatt mye oppmerksomhet. Arbeidet med å påvirke den offentlige regleverksutviklingen innenfor mattrygghet fortsatte, og resulterte i en rekke nye løsninger til beste for næringen. På miljøsidene nevnes særlig det vellykkede arbeidet med å redusere lakserømming og ikke minst at Norge etter initiativ fra FHL nå er verdensledende innenfor miljøsertifisering av fiskeriene.

FHL har i 2008 blant annet arbeidet med og fått gode resultater i følgende viktige saker:

- Forslaget om innføring av arealavgift som ressurskatt på havbruksnæringen falt
- Veksten i lakse- og ørretnæringen skjer uten at store landsdeler er ekskludert
- Omfanget på straffegebyr knyttet til reaksjonsforskriften er redusert
- Todelt forvaltning av kongekrabbe og forbud mot ombordproduksjon
- MSC-sertifisering: Torsk og hyse er i gang, fortsatt prosess rundt makrell, NVG sild og Nordsjøild. Sei er ferdig sertifisert
- Minsteprisordning for norsk laks ved eksport til EU er avviklet
- Antidumpingtoll på 19,9% for norsk regnbueørret ved eksport til EU er avviklet
 - Sjøvann kan fortsatt brukes under prosessering av fisk og annen sjømat. Svært kostnadsbesparende
 - Modernisering av myndighetenes sykdomsforvaltning (eksempelvis ILA /VHS). Næringens kostnader som følge av offentlige tiltak er vesentlig redusert
 - Sikring av hygieneregelverk som ikke ødelegger for europeisk foredling av marine oljer til humant konsum
 - Reduksjon av kostnadene ved fôrproduksjon etter gjennomslag i EU for endring av grenseverdier for fluor og arsen
- Regjeringen fattet vedtak om tiltak for å hindre økt kvikksølvutslipp fra ubåten U-864 utenfor Fedje.
- Økt bevissthet i omverden om de tiltak havbruksnæringen har gjennomført for å hindre rømming
- Svært god deltakelse på landsdekkende kurs i rømmingssikring

250

Antall oppdrettere som deltok på FHLs kurs i rømmingssikring i 2008

I det følgende gis en gjennomgang av de viktigste og tyngste sakene FHL arbeidet med i 2008.

Næringsutvikling

Nedgangen i verdensøkonomien det siste året understreker hvor viktig det er å sørge for at norske eksportnæringer gis rammevilkår som sikrer mest mulig stabilitet og robusthet opp mot konjunkturedringer. Det betyr at næringspolitikken også må gi rom for utviklingsmuligheter både for næringer som periodevis sliter med små marginer, og de sektorer som går godt og skaper betydelige verdier for det norske samfunnet.

FHL mener at sjømatpolitikken, som skal favne både fiskerinæringen, sjømatindustrien og havbrukssektoren, må ta utgangspunkt i en bredt anlagt industripolitikk som bare unntaksvis styres gjennom særreguleringer.

DELTAKERLOVEN

FHL etterlyser en mer konsistent holdning i næringspolitikken som kan gi like aktører i fiskerinæringen like rammevilkår. Dette gjelder ikke minst Lov om retten til å delta i fiske og fangst (deltakerloven). Dagens lovverk innebærer i praksis at fiskeindustrien ikke kan eie majoritetsandeler i fiskefartøy, mens rederiselskaper har full mulighet til å eie og kontrollere fiskeindustrilegg. På toppen av dette gis rederiene rett til å opptre som fiskekjøpere i de tilfeller der fartøy blir innvilget kjøpetillatelse.

Konsekvensen er at den ene typen aktører (fiskere/rederier) i næringen gis rom for vertikal integrering i verdikjeden, mens lovverket hindrer andre aktører (fiskeindustrien) å utvikle egen virksomhet på samme måte. Det er åpnet for unntak, men i den grad fiskeindustrien er gitt mulighet til å eie majoritetsinteresser i flåten, er det knyttet særskilte vilkår om bearbeidingsplikt og leveringsplikt til de gjeldende fartøyene.

FHL mener prinsipielt at deltakerloven må justeres, slik at eiere i fiskeindustrien og havfiskeflåten gis like muligheter til å investere i fiskeflåten.

”

FHLs utfordring må være å snu nordmenns middagsvaner – fra et miljøskadelig og kraftig økende kjøttforbruk, over til mer fisk og skalldyr produsert på en klima- og ressurseffektiv måte.

Arild Hermstad, Framtiden i våre hender

FHLs synspunkt på lovgivningen på dette feltet er formidlet i flere sammenhenger i 2008, også i forbindelse med Fiskeri- og kystdepartementet (FKD) sitt arbeid med innføring av eierskapsbegrensninger i kystfiskeflåten.

AREALAVGIFT OG EIENDOMSSKATT

FKD varslet høsten 2007 om mulig innføring av ny kommunal arealavgift for havbruksnæringen, gjeldende fra 2009. FHLs umiddelbare holdning innebar en aksept for en slik avgift, forutsatt at det ble innrømmet kompensasjon i form av tilsvarende kutt i andre skatter og avgifter.

Myndighetene ga ingen slik innrømmelse, og en rekke kystkommuner og sentrale politikere fikk forventning om at arealavgiften skulle bli innrettet som en reell ressursbeskatning på havbruksnæringen.

FHL stilte seg derfor mer kritisk til avgiften utover i 2008, og pekte på at tilgang til areal må ses i sammenheng med statens samlede arealpolitikk.

Fremleggelsen av forslaget til statsbudsjett 2009 viste at regjeringen gikk vekk fra ideen om en sektorrettet ressursbeskatning. Regjeringen valgte i stedet å utvide hjemmelsgrunnlaget for kommunenes eiendomsskatt til også å omfatte kystsonen og oppdrettsnæringen. Innretningen innebar at beregning av eiendomsskatt skulle ta utgangspunkt i teknisk verdi på oppdrettsanlegg, og ikke omfatte biomasse, konsesjonsverdier etc.

I tillegg ble det vedtatt at regjeringen ville overføre deler av vederlaget fra den planlagte tildelingen av nye oppdrettskonsesjoner fra 2009, til de berørte fylkeskommuner (jf neste avsnitt om organisering av veksten i havbruksnæringen).

22,5

Gjennomsnittlig antall kilo sjømat hver nordmann spiser i løpet av et år (2007)

FHL aksepterte at det ble åpnet for at kommunene skal kunne kreve inn eiendomsskatt på oppdrettsanlegg i sjø, men påpekte at tidspunktet for innføring av den nye skattleggingen er svært uheldig med tanke på finanskrisen. Det var tidlig klart at spesielt oppdrettere som satser på nye arter som skjell og torsk ville bli hardt rammet, siden dette er kapitalkrevende virksomhet med foreløpig lave fortjenestemarginer. Med dette som utgangspunkt mente FHL at det ville vært fornuftig å utsette innføringen av eiendomsbeskatning av flytende oppdrettsanlegg.

FHL påpekte videre frykt for ulik takseringspraksis i kommunene, og foreslo at det ble utarbeidet en sjablonmessig vurdering av verdiene. Dette ville ikke bare redusere kommunens merarbeid, men også sikre et enhetlig beregningsgrunnlag og beskatningsnivå, samt redusere risiko for tvistsaker i etterkant av innføringen.

ORGANISERING AV VEKSTEN I HAVBRUKSNÆRINGEN

Den sittende regjering har siden tiltredelsen bekreftet myndighetenes intensjon om å legge til rette for videre vekst og utvikling av norsk havbruksnæring. FHL har på sin side framholdt at det bør legges til rette for vekst både i form av nye konsesjonstildelinger, og gjennom økning av konsesjonsvolumet (maksimalt tillatt biomasse, MTB). I tillegg har FHL bedt myndighetene revurdere dagens fastsetting av MTB som legger til grunn en absolutt maksimalgrense, og heller innføre et MTB-nivå der en gjennomsnittsberegning av biomassen legges til grunn. Dette ville gi oppdrettsbedriftene en større fleksibilitet, og dermed bedre mulighet til å tilpasse produksjonen etter markedssituasjonen.

FHL fikk i 2008 økende forståelse for disse kravene, spesielt fra opposisjonspartiene på Stortinget, men også deler av regjeringspartiene. Samtidig har FHL opplevd at deler av det politiske miljø, med støtte fra miljøorganisasjonene, har motarbeidet vekst i laks- og ørretproduksjonen. FHL har på denne bakgrunn jobbet for å etablere en generell forståelse for næringens behov for en viss vekst innen bærekraftige rammer, og for at denne veksten må organiseres på en annen måte.

Regjeringen har forholdt seg til Soria Moria-erklæringen, og veksten skjer derfor gjennom utlysning og salg av nye oppdrettskonsesjoner. FHL har i

Foto: Tom Haga © Eksportutvalget for fisk

1709

Antall helårsdrevne fiskefartøy i Norge

dialogen med regjeringen understreket behovet for at konsesjonstildelingen i 2009 må sikre næringen utviklingsmuligheter i henhold til markedssituasjonen, og at ikke store deler av kysten blir avskåret fra å ta del i veksten. Videre har FHL lagt vekt på at man må søke å unngå at etablerte aktører i næringen blir ekskludert fra tildelingsrunden, og at myndighetene må unngå å utforme tildelingsforskriften slik at den kan stimulere til etablering av kunstige selskapskonstruksjoner.

På oppdrag fra regjeringen leverte Fiskeridirektoratet i 2008 en rapport med anbefalinger om hvilke områder som burde få nye konsesjoner. Denne konkluderte bl.a. med at det ikke var rom for nye lokaliteter i Nordland, og at det generelt ikke burde gis konsesjoner i det såkalte PD-området, Vestlandet sør for Hustadvika eller til Sørlandet. Dette gjorde at FHL fant det nødvendig å utarbeide en faglig motrapport der det framgikk at det er gode muligheter for balansert vekst i oppdrettsnæringen

langs hele kysten. Rapporten «Framtidsrettet og bærekraftig vekst for norsk havbruk» påpeker også at midlertidige sykdomssituasjoner danner et dårlig grunnlag for å ekskludere hele landsdeler fra å ta del i veksten, og at konsesjonstildelinger nettopp kan brukes som instrument til å stimulere til en lokalitetsstruktur som er fremtidsrettet.

Regjeringens framlegg til fordeling av 65 nye konsesjoner fra og med 2009 viste at næringen har fått gjennomslag for en vekst i tråd med FHLs anslag og forventet markedsutvikling. FHL oppnådde også gjennomslag for at både Nordland og Vestlandet nord for Rogaland får ta del i de nye konsesjonene.

Tildelingskriteriene framstår videre som mer fleksible enn tidligere, og innebærer at faren for ekskludering av enkeltaktører er mindre. Det tyder heller ikke på at det legges opp til kriterier som kan gi grobunn for kunstige selskapskonstruksjoner.

Regjeringen legger opp til at fylkeskommunen skal inn i behandlingen av konsesjonssøknader, med Fiskeridirektoratet som ankeinstans. For FHL er det viktig at fylkeskommunene legger objektive og transparente kriterier til grunn, slik at det ikke kan skapes tvil om at søkerne blir gjenstand for lik vurdering.

Generelt er FHL tilfreds med at arbeidet i 2008 har bidratt til å skape økt forståelse for at veksten framover også må skje i form av økning i maksimalt tillatt biomasse.

REGIONREFORMEN

Soria Moria-erklæringen slo fast at regionene skulle styrkes, og at det skulle etableres et nytt regionalt forvaltningsorgan som erstatning for fylkeskommunen. I etterkant av valget er regjeringens ambisjoner på dette feltet blitt sterkt redusert, og er nå avgrenset til å omfatte flytting av oppgaver rettet mot fiskerisektoren, havbrukssektoren og i virkemiddelapparatet, til «det nye regionale organet».

For fiskerisektoren innebærer disse endringene at fylkeskommunene vil få en sterkere rolle i styringen av lokale reguleringer, herunder overta

”

Etter å ha jobbet mange år for miljøsertifisering i norske fiskerier er WWF veldig fornøyd med at FHL tok føringen og fikk MSC akseptert i næringa. Når vil FHL gjøre noe tilsvarende på havbruk?

Rasmus Hansson, WWF

forvaltningen av kongekrabbe, beslutte hvem som skal få skyte kystsel m.v. Distriktskvoteordningen som skulle inngå i denne sammenhengen strandet siden ordningen ikke fungerte.

For havbrukssektoren vil regjeringens politikk medføre dramatiske endringer. Forvaltningsoppgaver knyttet til tildeling av oppdrettskonsesjoner, utdeling og godkjenning av lokaliteter m.v. blir flyttet fra Fiskeridirektoratet til fylkeskommunene. Samtidig skal Fiskeridirektoratet fortsatt være klageorgan som dermed kan overprøve folkevalgte beslutninger.

FHL har i høringsprosessen påpekt at dette vil bidra til å skape et uklart skille mellom forvaltningsoppgaver og politiske oppgaver, samtidig som de politiske linjene skal legges på departementsnivå. FHL er prinsipielt kritisk til endringene og frykter at resultatet blir mer byråkrati og enda lengre saksbehandlingstid. Under høringen har FHL lagt vekt på at det snarere er behov for færre organer og forenkling av forvaltningen, og at det med de gode erfaringene fra Trøndelagsmodellen bør være mulig å oppnå slike mål.

REAKSJONSFORSKRIFTEN

Høsten 2007 gjennomførte Fiskeridirektoratet kontroll av stående biomasse hos en rekke oppdrettselskaper. Til grunn for kampanjen lå den nye reaksjonsforskriften (Forskrift om reaksjoner ved overtredelse av akvakulturloven) som åpner for svært høye gebyrer ved overskridelse av MTB. FHL mottok meldinger fra medlemsbedrifter om at det i enkelte tilfeller var ilagt gebyrer på over 10 millioner kroner.

Med hjemmel i forskriften var det ilagt gebyrer for brudd på konsesjonsbiomassen (MTB), lokalitetsbiomassen (MTB), plassering av anlegg m.v.

6,5

MRD
eksportverdien av
pelagisk fisk fra Norge
i 2008

Foto: FHL

FHL mente at gebyrene, særlig overskridelsene av MTB, var for strengt vurdert og ikke sto i rimelig forhold til overtredelsene. Det ble avdekket en uvanlig skjev geografisk fordeling på sakene, der hovedvekten av gebyrene viste seg å være utstedt i Nordland. Det viste seg videre at det for mange av de aktuelle oppdrettsbedriftene ikke kunne hevdes at de hadde oppnådd økonomisk fortjeneste ved å bryte regelverket.

FHL gikk umiddelbart i dialog med politisk ledelse i FKD for å få gjennomgått sakene, med det mål å avdekke utilsiktede og urimelige konsekvenser ved praktiseringen av den nye forskriften. FHL engasjerte også juridisk bistand i saken.

FHL oppnådde langt på vei forståelse for innvendingene, og prosessen resulterte i at det ble foretatt en opprydding av forvaltningens behandling. Saker som omfattet brudd på lokalitetsbiomassen grunnet sykdom i nærområdet, ble henlagt eller ilagt et langt lavere gebyr. Tilsvarende ble flere saker gjenstand for henleggelse eller nedjustering av gebyret

fordi det ble dokumentert at forvaltningen parallelt hadde til behandling søknader om utvidelse av lokalitets-MTB fra de samme bedriftene.

9

Antall årsverk i andre næringer som skapes for hvert 10. årsverk i fiskeri- og havbruksnæringen

Det er fortsatt saker knyttet til reaksjonsforskriften som ikke er avsluttet. FHL vil arbeide for å få gjennomført en politisk revidering av reaksjonsforskriften. Det vurderes også om FHL skal bidra til en grundigere og samlet gjennomgang av de juridiske rammene som oppdrettsnæringen må forholde seg til.

AVVIKLING AV FHLS ARBEID MED FHL-PRISEN

FHL valgte i 2008 å avslutte arbeidet med den såkalte FHL-prisen, som var innrapporterte oversikter over den prisen oppdretterne fikk for laksen. Konkret skyldtes dette at innrapportert volum av priser kom under kritisk nivå for hva som var faglig forsvarlig.

Prinsipielt mener FHL også at slike tjenester for fremtiden av troverdighetshensyn må tilbys av en uavhengig aktør utenfor næringen. I tråd med dette ble arbeidet overført til selskapet NOS

Clearing som etter en overlappingsperiode har overtatt det fulle og hele ansvaret for pris-tjenesten.

RAMMEVILKÅR FOR TORSKEOPPDRETTS-NÆRINGEN

FHL har via deltakelse i Regelverksutvalget for rømming vært med på å utarbeide det vi mener kan være viktige forslag til tiltak for å redusere rømming av torsk. Følgende konkrete tiltak er foreslått av et enstemmig Regelverksutvalg sommeren 2008:

- Det skal stilles krav til planer og rapportering ved å sende inn driftsplaner for godkjenning (Akvakulturdriftsforskriftens § 35 femte til syvende ledd utvides til også å omfatte matfisk av torsk) og månedsrapporter (Akvakulturdriftsforskriftens § 40 første, andre og fjerde ledd utvides til også å omfatte matfisk av torsk).
- Strengt krav til reparasjon, vedlikehold og inspeksjon av nøter både ved nyutsett og underveis i produksjonen.
- Det er utvalgets enstemmige tilrådning at det må være et mål at utslipp av befruktete egg (så vel som larver) ikke skal forekomme.
- For å detektere rømming foreslår et enstemmig utvalg påbud om kontinuerlig ruse- eller teinefiske på lokalitet med torskeoppdrett.

I tillegg har FHL hatt nær kontakt med politisk ledelse og avholdt møte med Fiskeri- og kystministeren for å gjennomgå dagens regelverk og sikre at torskeoppdrettsnæringa får gode og akseptable rammebetingelser i årene fremover.

INTERNASJONALE FISKERIFORHANDLINGER

FHL deltar i alle viktige internasjonale fiskeriforhandlinger og inngår som en del av den norske forhandlingsdelegasjonen. I forberedelsene har FHL et godt samarbeid med fiskernes organisasjoner, og sammen bidrar næringen til å påvirke de norske posisjoner og forhandlingsmål.

ERSTATNINGSLØSNING SEISMIKK

I 2008 ble det sterk oppmerksomhet rundt skyting av seismikk utenfor kysten av Nord-Norge. Det er

”

Jeg inviterer FHL til å jobbe sammen med oss. Det er viktig å ha forståelse for at det finnes en sammenheng mellom enkeltsaker og de mer overordnede krav om at all vekst må forankres i bærekraft og god ressursutnyttelse.

Liv Holmefjord, Fiskeridirektoratet

etablert en erstatningsløsning for fiskerne som gjør at de kan få dekket økonomiske tap i forbindelse med seismikkvirksomhet. FHL har tatt til orde for at denne ordningen må utvides slik at også berørte aktører i fiskeindustrien og havbruksnæringen kan ta del i erstatningsløsningene.

I forbindelse med storstilt seismikkaktivitet utenfor Lofoten og Vesterålen sommeren 2008, varslet daværende olje- og energiminister og fiskeri- og kystministeren i en pressemelding at de ville vurdere en slik endring i erstatningsløsningen.

I etterkant av seismikkskytingen gjennomgikk FHL hvordan virksomheten virket inn på økonomien særlig i fiskeindustrien. Det var åpenbare økonomiske tap både i områdene utenfor Lofoten og Vesterålen, og tilsvarende tilbakemeldinger fra fiskeindustrien ved Nordsjøbassenget. FHL orienterte FKDs statssekretær om kravene, men fikk ingen klare tilbakemeldinger. Det ble derfor bedt om nytt møte med de to nevnte statsrådene. Fremfor å gå i dialog med FHL om hvordan man praktisk kan sikre at fiskeindustrien ikke blir påført omkostninger av seismikkvirksomheten valgte Regjeringen imidlertid på nyåret 2009 å avslå kravene, noe som ble gjort kjent via mediene.

517

Antall medlemsbedrifter i FHL i 2008

KYSTFISKEUTVALGET

Innstillingen fra Kystfiskeutvalget, ledet av tidligere høyesterettsjustitiarius Carsten Smith, ble lagt ut til offentlig høring i april 2008. Sentralt i utvalgets arbeid var spørsmål knyttet til sjøsamer bosatt i Finnmark, og disses rettigheter til å delta i fiske. Utvalget foreslo en lovfestet rett for alle som er bosatt i Finnmark til å drive fiske for å sikre inntektsgrunnlaget for en husholdning. Det ble videre foreslått å etablere et eget forvaltningsorgan for fiskeriene langs fjordene og kysten av Finnmark. Forslaget innebar en reell sterk regionalisering av

Foto: Tom Haga © Eksportutvalget for fisk

fiskeriforvaltningen, samt en omfordeling av fiske-rettigheter fra andre deler av landet som Troms og Nordland, til Finnmark.

FHL gjennomførte en grundig behandling av innstillingen og konkluderte med at det ikke synes hensiktsmessig å innføre en slik regionalisering av ressursforvaltningen. FHL mener det heller ikke vil være riktig å gjennomføre en omfordeling av rettigheter på bekostning av andre kystsamfunn. FHL har ikke tatt stilling til det juridiske grunnlaget for utvalgets utredning, men har protestert på tiltakene som utvalget har foreslått. FHL mener det vil være mer hensiktsmessig å øke inntektsgrunnlaget for å delta i gruppe II-fiske i kystsamiske områder.

FHL har arbeidet tett med Norges Fiskarlag i oppfølgingen av saken. Det er gjennomført møter med lokal- og regionalpolitikere i Nord-Norge, noe som har bidratt til å øke forståelsen for at utvalgets forslag vil resultere i overflytting av torskerektigheter fra Nordland og Troms til Finnmark, og at forslaget

på denne måten vil svekke kystsamfunn i andre sårbare deler av landet.

Regjeringen har avsluttet høringen, men forslaget ble ikke realitetsbehandlet i 2008.

STATSBUDSJETTET 2009

I oktober 2008 la regjeringen fram sitt forslag til statsbudsjett for 2009. De viktigste avklaringene som berørte sjømatnæringen gjaldt rammene for vekst i havbrukssektoren og innføringen av arealavgift (jf. egne avsnitt om disse sakene i det foregående).

FHL mente forslaget til statsbudsjett vitnet om en alt for svak satsning på oljevern, og foreslo en omprioritering av midler til oljeverntiltak og at dette kunne tas fra budsjettpostene til seismikk-skyting utenfor Lofoten og Vesterålen.

ARBEID MED FINANSKRISEPAKKENE 2008

Utover høsten 2008 mottok FHL i tiltakende grad meldinger om at finansuroen også rammet den norske fiskeri- og havbruksnæringen. Uro i markedene skapte problemer for handelen i flere sektorer, og innenriks ga dette seg utslag i svært vanskelige prisforhandlinger i førstehåndsomsetningen (ref. årsrapporten for FHS).

Utviklingen var så bekymringsfull, særlig i torske-sektoren, at næringens organisasjoner i fellesskap tok saken opp med fiskeri- og kystministeren.

Næringen har stått sammen i arbeidet, og det har vært utstrakt kontakt med myndigheter, virkemiddelapparat og det politiske miljøet vinteren 2008/2009.

Finanskrisen har begrenset bankenes kreditter og garantier, både i Norge og i eksportmarkedene. I torskesektoren og pelagisk sektor sliter importørene av norsk sjømat med å få finansiert sine innkjøp, dette presser lagerhold over på industrien i Norge, og gir likviditetsutfordringer og kostnader som normalt påføres aktører utover i verdikjeden. Fallende priser på torsk og svikt i tilgangen på privat kapital har også rammet torskeoppdrett hardt.

Regjeringens første tiltakspakke høsten 2008 var særlig innrettet mot å sikre eksportindustrien. Fiskeri- og havbruksnæringen ble likevel i svært liten grad omfattet av pakken.

18

Antall bedrifter godkjent for eksport av oppdrettslaks og ørret til Russland pr. februar 2009

For FHL har den overordnede målsetningen vært å komme fram til tiltak som kan sikre omsetningen hele veien fra fisker til marked og videre ut til konsument. Det bør være hovedfokus på ordninger som sikrer at eksporten fungerer.

”

I disse tider ser vi hvor viktig det er med robuste markeder og stabil etterspørsel, særlig for torskesektoren. Jeg håper FHL og industrien kan bli med på å diskutere ytterligere styrking av markedsinnsatsen på hvitfisk.

Reidar Nilsen, Norges Fiskarlag

I hovedtrekk har kravene fra næringen vært følgende:

- Økte garantier og kreditter fra Innovasjon Norge til salgslagene, slik at kredittiden til kjøperne kan forlenges og at det dermed blir flyt i førstehåndsomsetningen.
- Økte garantirammer for driftskreditt til torskoppdrett.
- Målrettet eksportfinansiering, ved at staten også åpner for å finansiere eksportkontrakter for sjømat på lik linje med kapitalvarer.

Tiltakspakken som ble lagt fram i januar 2009 ga økte rammer til Innovasjon Norge, men var ikke egnet til å løse de likviditetsutfordringene næringen står overfor.

RINGVIRKNINGER AV FISKERI- OG HAVBRUKSNÆRINGEN

SINTEFs ringvirkningsrapport som ble offentliggjort i april 2008 (basert på statistiske data fra 2006) analyserer produksjon og verdiskaping både på fangstsiden, i fiskeindustrien og havbruksnæringen. Kjernevirksomheten omfatter fangst, mottak, oppdrett, slaktning, foredling og grossistledd. I tillegg til kjernevirksomheten, er ringvirkningene hos leverandørene kartlagt.

Analysen viser at norsk sjømatnæring står for en årlig produksjonsverdi på 101 milliarder kroner. Kjernevirksomheten utgjør 63 milliarder, mens ringvirkningene beløper seg til 38,7 milliarder.

En annen måte å beregne fiskeri- og havbruksnæringens betydning på, er å måle hvordan virksomhetene samlet sett påvirker landets brutto nasjonalprodukt (BNP). Verdiskapingen fra kjernevirksomheten er på 23 milliarder kroner, og for hver million i ny verdiskaping i sjømatnæringen,

skapes det ytterligere kr 690.000 i verdi i øvrig næringsliv.

Antall ansatte går stadig ned i fiskeri- og havbruksnæringen, men ringvirkningene i form av arbeidsplasser er likevel fortsatt stort. For hvert 10. årsverk i sjømatnæringen, skapes det ni årsverk i andre næringer.

FHL mener det er avgjørende at myndighetene sentralt, regionalt og lokalt forstår hvilken reell betydning sjømatnæringen har for økonomisk verdiskaping, sysselsetting og bosetting langs hele kysten. Norges største matproduserende sektor er praktisk talt subsidiefri, men lever samtidig under svært strenge reguleringer. Det er derfor viktig at det legges politisk til rette for at bedrifter og lokalsamfunn får mulighet til videre utvikling og vekst.

SAMFERDSEL

Forholdene knyttet til landverts- og sjøverts transport av fisk og fiskeprodukter har vært et løpende tema i FHL gjennom året. På vegne av sjømatnæringen avga FHL i april 2008 hørings svar til forslaget til Nasjonal Transportplan 2010–2019.

FHL tok utgangspunkt i signalene fra sentrale politiske myndigheter der det pekes på at arbeidet med samferdselsprioriteringer er krevende og at det er viktig å orientere seg mot de enkelte fylkesting for å komme frem til omforente og helhetlige løsninger. Der det har vært naturlig for norsk fiskeri- og havbruksnæring, har FHL derfor støttet de regionale vedtak i de enkelte fylkene langs kysten.

SKJERPET KONTROLL I TORSKEFISKERIENE

Utover våren 2008 registrerte FHL flere bekymringsmeldinger om mulige ulovligheter i torskefisket i Nord-Norge. Fra medlemsbedriftene ble det

Foto: Tom Haga © Eksportutvalget for fisk

etterlyst bedre kontrollordninger med torskefisket i Norges Råfisklags distrikt.

FHL tok opp problemstillingen med politisk ledelse i FKD, noe som bidro til at det over statsbudsjettet ble gitt økte bevilgninger til kontroll med fiskeriene. FHL har også tatt opp saken med Fiskeridirektoratet, og det er avholdt eget møte mellom Fiskeridirektoratet og Bransjegruppe industri. Som en oppfølging innkalte Fiskeridirektøren til møte med alle organisasjonene i næringen. Fiskeridirektøren har varslet intensivering av kontrollen med torskefisket i Norges Råfisklags distrikt, og at man vil omprioritere interne midler for å øke kontrollene. Dette i tillegg til at det er gitt økte midler til kontroll.

FORVALTNING AV KONGEKRABBE

I februar 2008 behandlet Stortinget den nye politikken for forvaltning av kongekrabbe i norske farvann. Kongekrabben (kamtsjatkakrabbe) er en introdusert art, hentet fra det nordlige Stillehavet og satt ut på russisk side

på 1960-tallet. I dag betraktes den som en permanent art i Barentshavet. Målsetningen med norsk forvaltning er å desimere kongekrabbebestanden i Vest-Finnmark for å unngå videre spredning av krabben.

1

MILL
Norske sildefangster
i 2008 målt i tonn

FHL har pekt på kongekrabbebestanden har etablert seg i naturen i Øst-Finnmark, og at et utrydningsfiske her ikke vil gi ønsket resultat. I tillegg vil det være en fortløpende innvandring av kongekrabbe fra Russland.

FHL har derfor bedt om at det blir en todelt forvaltning av kongekrabben:

For det første en bærekraftig høsting i Øst-Finnmark og for det andre utrydningsfiske i Vest-Finnmark. For å kunne gjennomføre og oppnå et effektivt utrydningsfiske i vest, har FHL bedt om at det etableres «skuddpremie» på små krabber. Dette har FHL ikke fått gjennomslag for. Derimot har FHL fått gjennomslag for at det skal være en todelt forvaltning, og at kongekrabben som fanges i utrydningsområdene skal bringes til land for bearbeiding.

Markedsadgang

2008 ble på mange måter et merkeår for norsk sjømatnæring: En mangeårig kamp for å få gjenopprettet fri adgang for norsk laks og regnbueørret til EU-markedet ble kronet med seier. Samtidig ble adgangen til det russiske markedet gradvis bedre i løpet av året.

LAKSESAKEN EU

Siden 1991 har EU rettet en rekke dumping- og subsidieanklager mot norsk oppdrettsnæring. Det er særlig eksporten av laks som har blitt rammet, men også norsk eksport av regnbueørret er påført betydelige hindre på veien mot kunder i EU. Tiltakene har vært flere (for eksempel minstepriser, toll og safeguards) og har skapt unødvendig mye merarbeid, kostnader og frustrasjon hos både norske selskaper og kunder i EU.

Fra 2006 har norsk laksenæring levd med minstepriser til EU for laks. Tiltakene har vært konkurransevridende, og handelen har blitt komplisert unødige ved at de byråkratiske byrdene i perioder har skapt mye merarbeid for næringen og dennes kunder.

EU-kommisjonen foreslo i mai 2008 å avvikle minstepriseordningen. Med virkning fra 17. juli 2008 avviklet så EUs Ministerråd tiltakene som norsk lakseeksport har vært underlagt ved handel til EU. Nærmere tyve år med handelshindringer for norsk laks til EU er dermed over.

Avviklingen kom etter at Kommisjonen gjennomførte en nyvurdering (review) av norsk laksenæring. Siden sommeren 2007 har Kommisjonen i detalj gått gjennom norsk lakseeksport, og da særlig tallmateriale fra seks selskapsgrupperinger med 33 tilhørende selskaper. Disse selskapene har lagt ned en formidabel innsats for å sikre Kommisjonen best mulig datagrunnlag, og i stor grad bidratt til det positive resultatet. Kommisjonen har vurdert og konkludert med at det verken har skjedd dumping i undersøkelsesperioden (satt til hele året 2006) eller at det er fare for fremtidig dumping.

”

Fiskerinæringen forvalter store nasjonale verdier. Som representant for næringen er det viktig at FHL bidrar til at viktige beslutninger ikke tas i lukkede rom. Åpenhet er også bærekraft.

Nils Torsvik, FiskeribladetFiskaren

Man kan fortsatt ikke peke på ett enkeltstående element som medførte at tiltakene ble avviklet. Det som synes å ha styrket Norges sak er særlig tre forhold:

1. De fem landene som i 2007 initierte nyvurderingen (Italia, Spania, Portugal, Polen og Litauen) er alle skoprodusenter som har arbeidet for beskyttelse mot import av sko fra Kina og Vietnam. UK og Irland har så vidt vi vet ikke vært villige til å gi sin støtte til beskyttelse mot import av sko fra Vietnam og Kina, noe som fremprovoserte en nyvurdering.

2. En viktig kjennelse fra WTO i januar 2008 ga Norge medhold på vesentlige punkter i klagesaken mot minstepristiltakene. Klagesaken var reist av norske myndigheter. Norske myndigheter la ned store ressurser i klagesaken, og det må kunne forventes at kjennelsen fra WTO vil kunne skape en høyere terskel for eventuelle senere dumpingsaker.

3. Motstand fra medlemslandene har også spilt inn. Selv om det kan synes som enkelte medlemsland har blitt lei av saken – og dette kan i seg selv ha hatt betydning – ser man at flere medlemsland engasjerte seg betydelig for å få avviklet tiltakene. Dette kan langt på vei forklares med nettverksbyggingen som den norske oppdrettsnæringen har bedrevet de siste årene. Det er etter hvert etablert svært gode kontakter – også i de nye medlemslandene. Sjelden har det vel vært så tette relasjoner mellom EUs egen foredlingsindustri og norsk oppdrettsnæring som nå.

Sak for EU-domstolen (Førsteinstansretten)

Laksenæringen representert ved FHL, NSL, Hallvard Lerøy AS, Hydrotech AS, Lerøy Midnor AS og Salmar Farming AS gikk til søksmål mot EU (Rådet) den 7. april 2006.

657

MILL KR
Eksportverdien av reker fra Norge 2008

Det ble på vegne av den norske næringen nedlagt påstand for Førsteinstansretten (CFI) om at tiltakene skulle oppheves og at EU skulle betale sakens omkostninger.

Selskapene ble bedt om å være med på søksmålet sammen med FHL og NSL, da en ikke ville risikere at saken skulle bli avvist, fordi bare organisasjoner (og ikke produsenter eller eksportører) var norske parter. Søksmålskompetansen til FHL og NSL er ikke blitt bestridt under saken. Dom vil i praksis derfor gjelde for alle norske lakseselskap.

Næringens sak var ferdig skriftlig forberedt i januar 2007. Siden har man ventet på innkalling fra CFI til rettsmøte. Fremdriften i køen av saker for CFI tilsier at det bør komme innkalling til rettsmøte i Luxemburg i løpet av våren 2009.

Hovedmålet med søksmålet mot EU var å få bort MIP-ordningen eller å få nivået på MIP vesentlig redusert. EUs tiltak mot norsk laks ble imidlertid opphevd med virkning fra 20. juli 2008, og de viktigste målene med å gå videre med saken nå er særlig at innbetalte utjevningssavgifter normalt vil kunne kreves tilbakebetalt dersom forordningen blir kjent ugyldig.

Oppfølging av arbeidet med laksesaken i EU

Det er all grunn til å anta at terskelen vil være høy for at Kommisjonen iverksetter nye handelshindrende tiltak mot norsk laksenæring. Det er flere årsaker til dette:

- Gjennom kjennelsen fra WTO er handlingsrommet for Kommisjonen til å begrunne tiltak blitt betydelig begrenset
- En handelspolitisk batalje med Norge over ytterligere flere år er neppe ønskelig for EU – verken for Kommisjon eller Ministerråd eller medlemsland
- De mange forsøkene gjennom flere år på å beskytte skotsk og irsk laksenæring mot konkurranseharikkevirketstyrkende på deler av disse næringenes konkurransekraft, kanskje heller tvert om
- EU – og industrien i EU – er avhengig av råstoff fra Norge. Avhengigheten vil øke i takt med økende etterspørsel i EU. Tiltakene har vært skadelige for EUs egen industri og konsumenter
- Det er etablert gode nettverk mellom EUs fordlingsindustri og norsk laksenæring, noe som også i fortsettelsen vil sørge for å forsvare den frie adgangen til markedet som er oppnådd.

48

PROSENT
Verdiveksten i norsk
ørreteksport i 2008

Foto: Jean Gaumy © Eksportutvalget for fisk

ØRRETSAKEN EU

Norske oppdrettere og eksportører har siden 2004 vært ilagt en antidumpingtoll på hele 19,9 % ved eksport av stor regnbueørret til EU. Tollen har effektivt begrenset norsk ørreteksport, noe som ikke minst har skapt mye hodebry og oppgitthet hos kunder i EU som ikke har hatt tilgang på alternativt råstoff. Kunder i EU-land som inntil nylig hadde fri tilgang på sjømat fra Norge gjennom frihandelsavtaler – så som Polen, de baltiske landene og senest Bulgaria og Romania – har uttrykt stor frustrasjon over at EU-medlemskapet har forverret handelsaktivitetene.

I juni måned 2008 fremmet Kommisjonen forslag om å avvikle den ekstra tollbelastningen på 19,9 % for norsk regnbueørret, og tiltakene ble avvirket med virkning fra 13. august. Norsk oppdrettsnæring har dermed også fri adgang til EU-markedet for stor norsk regnbueørret.

ADGANG TIL DET RUSSISKE MARKEDET

Fra å ha hatt fri adgang til det russiske markedet

i en årrekke, ble norsk laks- og ørretnæring fra årsskiftet 2005/2006 ilagt begrensninger på handelen. I første omgang innførte Russland stans i importen av fersk og fryst laks og ørret fra Norge. Importstoppen ble ikke langvarig, og fra våren 2006 har man hatt et regime hvor kun laks og ørret fra godkjente norske foredlingsanlegg blir tillatt importert til Russland.

For pelagisk sektor har det i beretningsåret vært vurdert fra russisk veterinærtjenestes side om man skulle innføre tilsvarende ordning som for rødfisk, men det ser ikke ut til at det pelagiske regimet vil bli endret. Alle bedriftene som til nå er inspisert har fått «godkjenning». Det planlegges en ny inspeksjonsrunde på pelagisk sektor i første kvartal 2009 slik at samtlige pelagiske produsenter da skal være inspisert.

Mens stadig flere produsentnasjoner sliter med samarbeidet med russisk veterinærtjeneste – og derigjennom adgangen til det russiske markedet – synes norske myndigheter å ha fått en god dialog med russerne. For rødfisk er vi fortsatt et godt stykke unna frihandelssituasjonen man var i inntil 2005. Det kan likevel konkluderes med at rammevilkårene er bedret ettersom 20 virksomheter nå kan eksportere oppdrettet laks, ørret og bearbejdede produkter til Den Russiske Føderasjonen.

MOU mellom russiske og norske myndigheter

I skrivende stund er det klart at det norske Mattilsynet og den russiske veterinærtjenesten 16. januar 2009 signerte en samarbeidsavtale (MoU) om import og eksport av fisk og fiskevarer mellom de to landene. Det er ventet at avtalen vil tre i kraft på vårparten; muligens i april. Ett av de bærende elementene er at norske veterinærmyndigheter skal kunne godkjenne enkeltanlegg/ sektorer på vegne av russisk veterinærtjeneste, men da med utgangspunkt i russiske veterinærkrav. En avklaring av disse kravene må følgelig finne sted.

”

Ta aktivt fatt i akvakulturnæringens bærekraftutfordringer og inkassér kinderegget: Bedret miljøkvalitet som gir bedre omdømme og gode, forutsigbare rammebetingelser.

Jens Christian Holm, Fiskeridirektoratet

WTO – GLOBAL FORHANDLINGSRUNDE

FHL har støttet forhandlingene om en WTO-avtale helt fra den spede starten i 1999. Forventingene og skuffelsene i årene som har gått etter det har vært mange. WTO ser likevel ut til å bli stadig viktigere for norsk sjømatnæring. Fremtiden for vår viktigste handelsavtale, EØS-avtalen, preges nå av hvilke retning Island ønsker å ta i forhold til et medlemskap i EU. FHL er bekymret for den usikkerhet som skapes rundt EØS-avtalen, samtidig som EU-debatten er mer fraværende enn noen gang i Norge. Med disse usikkerhetsfaktorene kan WTO bli avgjørende for sjømatnæringens muligheter til å konkurrere i det europeiske matvaremarkedet.

Gjennom 2008 ble det arbeidet for å få slutført forhandlingene om en ny WTO-avtale, men 17. desember slo WTO-sjef Pascal Lamy fast at tiden ennå ikke er moden for et nytt ministermøte for å få dette til. Slutføringen av avtalen er nå mer usikker enn noen gang. En ny avtale kunne gitt inntil 76 prosent lettelse i tollene på norsk sjømat til Europa, og dermed styrke konkurransekraften til Norges største matproduserende sektor. Tollene på industrivarer er sterkt redusert de siste tiårene, men sjømat henger etter. Beregninger viser at tollene på sjømat bare til EU kan kuttes med milliardbeløp dersom dagens WTO-forslag legges til grunn. Og enda viktigere er det at en global tollliberalisering vil sette Norge i stand til å konkurrere på like vilkår med sjømatnasjoner som Island og Chile.

EØS-FORHANDLINGER

Forhandlingene mellom EU og EFTA om nye EØS-midler og markedsadgang for sjømat har pågått siden slutten av september. De tollfrie kvotene som ble opprettet for norske sjømatprodukter ved

1,9

MRD KR

**Norske oppdretters
investeringer i nytt og
mer robust utstyr
i 2008**

Foto: Tom Haga © Eksportutvalget for fisk

utvidelsen av EU i 2004 og 2007 utløper alle i 2009. For sjømatnæringen er det viktig å vedlikeholde markedsadgangen til EU, og FHL har arbeidet for at alle disse kvotene blir gjort permanente. Dette gjelder tollfrie kvoter på produkter av sild, makrell og reker.

FHL mener at norske myndigheter også i disse forhandlingene bør ha en generell innfallsvinkel, for å sikre at vi har en markedsadgang til vårt hovedmarked EU som er tilpasset dagens eksportmønstre. Hverken produksjonen i Norge eller etterspørselen i EU er statisk. De kvotene som ble fremforhandlet i 2004 dekker ikke nødvendigvis de varer som i dag preger handelen mellom Norge og EU. I tillegg til behovet for bedret markedsadgang for ulike produkter mener FHL også at det er nødvendig med en generell forenkling av et svært komplisert handelssystem, med ulike kvoter, tollsatser, tidsperioder og opprinnelsesregler for ett og samme produkt.

FHL er innforstått med at fremdriften i forhandlingene styres av den delen som er knyttet til EØS-

kontingenten. Av ulike årsaker, bl.a. finanskrisen på Island, har man ikke klart å følge tidsplanen i forhandlingene. For FHL er det viktig at en kan få sluttført forhandlingene i god tid før de tollfrie kvotene utløper 30. april 2009.

EFTA

I løpet av 2008 har Norge innledet bilaterale forhandlinger med Kina, og EFTA har innledet tilsvarende forhandlinger med India. Dette er helt i tråd med FHLs prioriteringer når det gjelder nye frihandelsavtaler. FHL har, sammen med NHO, over lang tid vektlagt overfor myndighetene at EFTAs innsats må settes inn mot store markeder utenfor Europa, med Kina, India, Russland og Japan som prioriterte nye partnere.

For FHL er tollnedtrapping et viktig område i alle forhandlinger. India har generelt høye tollsatser på import av sjømat. Anvendte tollsatser ligger rundt 30 pst. I 2006 lykkes Norge å få India med på å redusere tollsatsene på fersk og frossen rund laks til 10 pst. Men det er et stort behov for å få ned tollsatsene på bl.a. andre lakseprodukter. Kina har

19

PROSENT
Pelagisk sektors andel
av eksportverdien
fra norsk sjømat
i 2008

mer varierende grad av tollnivå. Fra 5 pst på fersk laks og ørret, 15 på frossen laks og ørret og 27,5 pst for alle typer fileter. For begge land bør det være en målsetning å få lavest mulig tollsatser på flest mulig produkter.

I tråd med utviklingen i antall regionale frihandelsavtaler og den manglende framgangen i WTO-forhandlingene gir FHL full støtte til myndighetenes stadig økte satsing på å få forhandlet fram frihandelsavtaler gjennom EFTA-samarbeidet.

Miljø

Fiskeri- og havbruksnæringens rammebetingelser påvirkes i økende grad av hvordan både næringen selv og omverden håndterer miljøutfordringene. FHL arbeider for at næringen skal drive miljømessig bærekraftig og ha en troverdig miljøpolitikk i egen virksomhet. FHL skal også jobbe for å begrense forurensning fra omverden som kan redusere mulighetene for å produsere trygg sjømat.

En del av FHLs aktiviteter innen miljøområdet rettes også mot å bidra til faktabasert informasjon til beslutningstakere, interesseparter og media.

Som følge av økt fokus på miljø har FHL økt ressursene på dette området og ansatt en person i en 2-årig prosjektstilling.

FOKUS PÅ Å HINDRE RØMMING HAR GITT RESULTATER

FHL vedtok i 2007 en nullvisjon når det gjelder rømt oppdrettsfisk. Det operative målet for næringen er å nå et nivå hvor rømt oppdrettsfisk ikke påvirker villfisken negativt. Det betyr at antall rømminger og omfanget av enkeltrømminger skal reduseres til et absolutt minimum.

I følge tall fra Fiskeridirektoratet gikk antall rømte oppdrettslaks ned med 66 prosent i 2008. Mens det i 2007 rømte 290.000 laks fra norske oppdrettsanlegg, var det tilsvarende tallet for 2008 100.000. Selv om tallene er foreløpige, viser dette at tiltakene havbruksnæringen har satt inn mot

”

Fellesforbundet og FHL bør samarbeide tettere om vekst og sysselsetting langs kysten. Konkret trenger vi nå et lønnsomt torskeoppdrett og fokus på langsiktige FoU-strategier som sikrer bærekraft og verdiskapning i hele verdikjedene havbruk.

Rolf Jørn Karlsen, Fellesforbundet

lakserømming virker. Også tallene for ørret er betydelig redusert; det var kun 600 rømte fisk i 2008. Målene for rømming som næringen satte for 2008 var henholdsvis 200 000 laks og 75 000 ørret. Det er svært positivt at disse målene ble nådd.

Utviklingen er dessverre ikke den samme for torsk. Mens det i 2007 rømte 85.000 oppdrettstorsk, lyder totaltallet for 2008 på 228.000 fisk (ca 20.000 av dette var villfanget oppforet torsk). Økningen skyldes spesielt en enkelthendelse der et trålerfartøy påførte et anlegg store skader med påfølgende rømming. Det er ekstra beklagelig siden også torskeoppdretterne har satt inn store ressurser for å hindre rømming.

Generelt bruker næringen store ressurser på bedre utstyr. Bare i 2008 investerte laks- og torskeoppdretterne 1,9 milliarder kroner i nytt utstyr. Dette i følge tall fra NLTH (Norske leverandører til havbruksnæringen).

FHL har videreført arbeidet på området gjennom vårt eget rømmingsutvalg. FHL har i 2008 fokusert på kurs for medlemmer både rettet mot settefisk og matfisk, vært pådriver for å få igangsatt FoU-prosjekter for å hindre rømming, deltatt i revisjon av tekniske krav (NS 9415) og NYTEK-forskrift samt deltatt i Fiskeridirektoratets regelverksutvalg og i den myndighetsoppnevnte Rømmingskommissjonen.

Arbeidet både FHL og næringsaktører har gjort for å synliggjøre alle tiltakene som er igangsatt for å hindre rømming har hatt effekt. Både sentrale politikere, forvaltning og villaksinteresser anerkjenner i debatter og innlegg at næringen har satt i verk tiltak.

15

Antall land som kjøpte norsk sjømat for mer enn 1 mrd kroner i 2008

Foto: FHL

UTSLIPP AV NÆRINGSSALTER

Det har vært en økende oppmerksomhet rundt utslipp av næringssalter fra havbruksnæringen i 2008 sammenlignet med tidligere år. FHL har derfor deltatt aktivt i dialogen med myndighetene og interesseparter innen dette temaet og bidratt til å fremkaffe mer kunnskap på dette feltet.

RENT HAV OG PRIORITERING AV FISKERI- OG HAVBRUKSNÆRINGEN

Sjømatnæringen representerer fremtiden i norsk verdiskaping. Næringen har vist svært positiv utvikling og det er fortsatt store muligheter for vekst. Dette kan skape arbeidsplasser langs kysten og store eksportinntekter til Norge. For å sikre at fiskeri- og havbrukssektoren kan utnytte sitt store potensial har FHL pekt på følgende forhold:

- Eventuell ny petroleumsaktivitet i norske havområder må foregå i tråd med miljømessige anbefalinger fra forskere og fagmyndigheter. FHL er svært skeptisk til petroleumsaktivitet i

spesielt sårbare områder og i områder nær land. Slik fiskeri- og havbruksnæringen ser det nå er de mest konfliktfylte områdene Finnmarks-kysten, Tromsøflaket, Lofoten-Vesterålen, Møre-bankene og Farsundbassenget.

- Seismikkskyting er en del av petroleumsaktiviteten og må forbys i områder som ikke er åpnet for petroleumsaktivitet. FHL er bekymret for effekten seismikkskyting har på fisk og konfliktene dette skaper mellom oljenæringen og fiskeri- og havbruksnæringen.
- Fiskeri- og havbruksnæringen har stor betydning både i de områdene hvor den er til stede og nasjonalt. Hensynet til næringen og dens vekstmuligheter bør derfor vektlegges mer enn i dag når myndighetene skal vurdere annen næringsaktivitet i kyst- og havområder.

Havmiljøet er under kontinuerlig press både fra akutte utslipp og langsiktig forurensing. Rene kyst- og havområder må derfor prioriteres betydelig høyere hos myndigheter og brukere av sjøområder nasjonalt og internasjonalt. FHL fokuserer på følgende:

- Økt sjøsikkerhet og økt beredskap ved akuttutslipp langs norskekysten.
- Det skal ikke være skadelige utslipp fra ny eller eksisterende oljeaktivitet.
- Nasjonalt/internasjonalt fokus slik at radioaktive sjøutslipp reduseres betydelig.
- Utslipp til havmiljøet fra øvrige aktiviteter skal reduseres til et minimum.
 - Tidligere tiders miljøsynder og forurenscende skipsvrak må kartlegges og ryddes opp i.

59

PROSENT
av sjømateksporten
fra Norge gikk i 2008
til hovedmarkedet
i EU

SEISMIKKSKYTING NEGATIVT FOR FISKEINDUSTRIEN

FHL frykter at oljenæringens seismikkaktivitet kan gi dårligere fiske og svakere råstofftilgang til industrien. FHL jobber for at konsekvenser av seismikkskyting må kartlegges bedre og at slike aktiviteter ikke skal pågå samtidig med et aktivt fiske.

Flere industribedrifter har dokumentert betydelige tap som følge av Oljedirektoratets seismikkskyting i områdene utenfor Lofoten og Troms sommeren 2008. FHL har krevd at også landindustrien må få kompensert disse tapene av myndighetene slik det er lagt opp til for fiskerne. Se rapportens kapittel om næringsutvikling for mer informasjon.

MILJØSERTIFISERING AV FISK

Sei ble i 2008 sertifisert i regi av bærekraftsmerket MSC. Norske produsenter har meldt at dette har gitt svært positive effekter for eksporten av sei.

Arbeidet med sertifisering av viktige pelagiske fiskeslag er blitt videreført i 2009. Dette gjelder sertifisering i regi av MSC for artene nordsjøsild, NVG-sild og makrell. Forsinkelser fra sertifiseringsbyrået Moody Marine har vært uheldig med tanke på raskt å få på plass MSC-sertifisering på disse artene. Næringen er nå enig om å bruke Det Norske Veritas ved resertifisering. Dette medfører også at rapportene blir levert på norsk.

Norges Fiskarlag og FHL har tatt initiativ til også å få sertifisert nordøstatlantisk torsk og hyse i regi av MSC. Sertifiseringen skal etter planene være ferdig til høsten 2009. Det har vært motstand mot dette arbeidet fra deler av næringen, noe som gjorde at vi ikke raskt har fått på plass sertifisering av disse viktige fiskeslagene. Årsaken har vært hensynet til kysttorsk og sertifisering av deler av det kystnære fisket.

Det arbeides nå under forutsetning av at også kysttorsk skal omfattes av sertifiseringsordningen. Dvs. at det er enighet om å bygge ut kysttorskutvalgets forslag til reguleringstiltak for kysttorsk til en gjenoppbyggingsplan som kan godkjennes av ICES. Etter at stillehavstorsk ble MSC-sertifisert, har eksportører til de nordeuropeiske markedene rapportert om tregere omsetning av nordøstatlantisk torsk. Manglende MSC-sertifisering kan også ha forsterket problemene med torskeomsetningen som vi har sett i 2009.

ULOVLIG, URAPPORTERT OG UREGISTRERT FISKE (UUU)

EU har skjerpet sin politikk mot ulovlig, urapportert og uregistrert fiske (UUU-fiske). FHL har vært positive til at EU svekker grunnlaget for omsetning av, og utøvelse av slikt fiske. Som et ledd i EUs innskjerping vil det fra 1. januar 2010 bli stilt krav

”

FHL tok i 2008 opp med Fiskeridirektøren på en forberedelig måte opp problemet med svart salg av torsk i de 3 nordligste fylker vinteren 2008. Dette gjorde at vi kom i inngrep med et økende problem og gjorde oss i stand sammen med næringen å iverksette tiltak mot dette, slik som vi nå har gjort for sesongen 2009.

Aksel Eikemo, Fiskeridirektoratet

om at fisk som importeres til EU skal ha landings- og fangstsertifikater.

FHL har jobbet for at sertifikatsordningen skal være smidig, og innrettes slik at den ikke skaper store merkostnader og merarbeid for norsk fiskeindustri og -eksportører. For å få dette til vil det bli tatt utgangspunkt i salgslagenes sluttsettelsessystem.

Fiskeri- og kystdepartementet og Fiskeridirektoratet er i tett kontakt med FHL i dette arbeidet. Norske myndigheter jobber med avklaringer opp mot EU-systemet på den praktiske implementeringen av ordningen.

Helse og kvalitet

FHL er en viktig premissleverandør på det matpolitiske området. For FHL er det viktig at ansvars- og rollefordelingen i matforvaltningen blir fulgt opp i tråd med intensjonene. Dette gjelder særlig for matdepartementene (FKD og Landbruks- og matdepartementet), Mattilsynet, Vitenskapskomiteen og forskningsinstituttene som støtter forvaltningen, men også for næringen som i lovverket gis et eksplisitt ansvar for å sikre trygt fôr og sjømat.

Det er fremdeles slik at næringshensynet ikke blir ivaretatt på tilfredsstillende måte i utøvelsen av statens matpolitikk. Dette stikk i strid med det Stortinget forutsatte i forbindelse med etableringen av Mattilsynet og ved fastsettelse av ny matlov.

Også i 2008 har arbeidet med regelverksutviklingen vært fokusert på EUs nye og omfattende bestemmelser på hygiesiden. Herunder ligger ivaretagelse av mulighetene for bruk av sjøvann i foredlingsanlegg, vilkårene for produksjon og import av marine oljer til humant konsum, samt

at gjennomføring av EØS-bestemmelsene i Norge ikke reduserer konkurransekraften for norske aktører.

På europeisk nivå har arbeidet innenfor rammen av de europeiske bransjeorganisasjonene der FHL er assosiert medlem (FEFAC, FEAP og AIPCE), medført at FHL er kommet i en bedre posisjon til å påvirke EUs regelverk knyttet til sjømat og sjømatproduksjon.

Dialogen med Mattilsynet har vært viktig og er fremdeles helt vesentlig for å sikre en enhetlig forvaltning som også ivaretar næringshensynet som er forutsatt av Stortinget. En av utfordringene som er blitt særlig fokusert på også i 2008, er hvordan og i hvilket omfang offentlige bestemmelser om kvalitet skal være. Mattilsynet har i tillegg en viktig rolle for sjømatnæringen som uavhengig instans i risikokommunikasjonen med forbrukere og markeder. FHL har også lagt vekt på å fortsette dialogen med Forbrukerrådet som ledd i etableringen av et grunnlag for forbrukernes tillit til sjømatnæringen.

I norsk ernæringspolitikk er det en klar målsetning om at inntaket av sjømat i befolkningen må økes. Dette følges i for liten grad opp av departementene i deres praktiske politikk. For FHL har det vært og er det fortsatt en utfordring å få myndighetene aktivt med i arbeidet for å øke sjømatinntaket.

I 2006 vedtok EU et nytt fiskehelsesdirektiv. FHL har både gjennom kontakt med norske myndigheter og gjennom den europeiske oppdrettorganisasjonen FEAP påvirket innholdet i direktivet. Også i 2008 har FHL arbeidet aktivt både i forhold til hvordan direktivet skal gjennomføres i Norge og i forhold til utarbeidelse av gjennomføringsbestemmelser på europeisk nivå.

Utfordringer knyttet til fiskefôr som det har vært arbeidet med i 2008, omfatter bl.a. forberedelser til eventuell bruk av materiale fra genmodifiserte planter i fiskefôr. Videre har norske myndigheters risikohåndtering knyttet til fiskefôr og mulig forekomst av salmonella, standardisering av laboratorieanalyse for pigment i filet, og forvaltningen av fremmedstoffregelverket vært fokuserte utfordringer. I arbeidet med å få endret regelverket for uønskede stoffer, har myndighetene ved FKD og Mattilsynet nå sluttet seg til en helhetlig strategi om å utvikle et regelverk

Foto: FHL

angående fremmedstoffer som er tilpasset biologien i verdikjeden i havbruk.

EKSEMPLER PÅ RESULTATER AV FHLS ARBEID

Bruk av rent sjøvann

Etter initiativ fra FHL, har Europakommisjonen vedtatt at rent sjøvann fortsatt kan benyttes under prosessering av fisk og annen sjømat. Uten endringene hadde dette vært forbudt fra og med 2010.

Kostnadsreduksjonen for FHLS medlemmer som følge av regelverksendringen summerer seg til beløp på adskillige hundre millioner. For enkelte steder hadde kravet om bruk av drikkevann ikke vært mulig å gjennomføre pga mangel på vann og/eller pga underdimensjonerte distribusjonsanlegg for vann.

Endringer i forvaltningen av smittsomme sykdommer særlig ILA

Som nevnt over, har FHL arbeidet offensivt, systematiske og konstruktivt i dialog med norske myndigheter, Europakommisjonen og europeiske

35

PROSENT

**Andelen arbeidstakere i
FHLS medlemsbedrifter
som har IA-avtale**

bransjeorganisasjoner for utarbeidelse av nytt «fiskehelsesdirektiv» i EU (og EØS). Direktivet åpner for nasjonalt handlingsrom for forvaltning av smittsomme sykdommer i akvakultur samtidig som det legger klare føringer på nasjonale myndigheter for hvordan sykdomskontroll skal gjennomføres.

I dette ligger visse begrensninger for myndighetene og større fleksibilitet for næringsaktørene.

Det største positive utfallet av dette kom i forbindelse med gjennomføring av bestemmelser i det nye direktivet ved tiltak mot ILA i Troms. Gjennom konsistent og aktivt arbeid fra FHLs side lykkes vi med å sikre bærekraftig oppdrett i det aktuelle området bl.a. ved å redusere næringens kostnad ved offentlige tiltak med flere hundre millioner kroner.

Tilsvarende har prinsippene om risikoanalyse og proporsjonalitet blitt presisert som klar føring i forbindelse med myndighetenes håndtering også av VHS (ørret) og av franscisellose hos torsk.

For pancreas disease (PD) ligger den gode fremgangen i at myndigheter og næringen i nært samarbeid har kommet svært langt i å få gjennomført et helhetlig regime for kontroll med sykdommen på Vestlandet. Også her er det de nevnte prinsipper som ligger til grunn. Men det som er særlig positivt, er samhandlingen om å sikre en struktur i allokeringen av driftsenhetene som motvirker etablering og spredning av PD og som også effektiviserer bekjempelsen dersom sykdom likevel oppstår. Arbeidet innenfor rammen av PD-prosjektet, vil danne mal for forebygging av smittsomme sykdommer generelt og i andre deler av landet.

Spesifisert regelverk for produksjon av fiskeolje for humant konsum

Myndighetene i Norge og Danmark var i ferd med å etablere egne bestemmelser for produksjon, import og markedsføring av fiskeolje for humant konsum som i vesentlig grad ville begrense kon-

”

Både flåten og industrien er avhengig av jevn tilførsel og stabil etterspørsel i markedene. Norges Råfisklag vil invitere FHL til et tettere samarbeid for å bidra til at eksporten av sjømat flyter best mulig.

Trygve Myrvang, Norges Råfisklag

kurransesevnen for industrien i disse landene. FHL tok derfor initiativ til å sikre et harmonisert og forutsigbart regelverk i EØS. Et omfattende samarbeid med europeiske og internasjonale alliansepartnere sikret et vedtak i Europakommisjonen som i stor grad var i samsvar med våre målsetninger og svært langt fra intensjonene og innspillene som i perioder kom fra norske myndigheter i saken. Arbeidet forebygget faktisk en løsning som ville fjerne europeisk foredling av fiskeoljer til humant konsum.

Justering av grenseverdier for fluor og arsen i råvarer for fiskefôr

Gjennom systematisk arbeid mot norske og europeiske myndigheter, har FHL fått etablert en helhetlig strategi for justering av grenseverdier for visse stoffer fra det marine miljøet. Regelverksendringene som er oppnådd, er i samsvar med prinsippene for risikoanalyse ved fastsettelse av denne type regelverk og sikrer økt tilgang på marine råvarer til fiskefôrproduksjon. Konsekvensen av oppnådd regelverksendring er reduksjon i kostnader for havbruksnæringen.

Sikring av vesentlig økte muligheter for bruk av marine biprodukter som råvarer i fiskefôr

FHL har på fôrområdet i 2008 systematisk arbeidet mot europeiske myndigheter og i europeiske bransjeforeninger. Konkret har FHL sørget for at store volumer av marine råvarer fra villfangst og oppdrett som ikke er tillatt å bruke i fiskefôr i henhold til gjeldende biproduktforordning, blir tillatt når ny forordning trer i kraft. «Feilen» i dagens regelverk er at det ikke tas tilbørlig hensyn til at biprodukter fra marine kilder mangler en rekke risikofaktorer som finnes i biprodukter fra varmblodige dyr.

25

PROSENT

**Hvitfiskektorens andel
av eksportverdien
fra norsk sjømat
i 2008**

Foto: Tom Haga © Eksportutvalget for fisk

Sikring av proporsjonalitet i tiltak og/eller enhetlig tilsyn fra Mattilsynets side i enkeltsaker for medlemmene

Det er en utfordring for Mattilsynet å sikre at deres tilsynsvirksomhet er enhetlig, Dette gjelder både i forhold til håndtering av sammenlignbare risiki og i forhold til det å unngå geografiske ulikheter.

Enhetlig tilsyn betyr ikke at alt skal gjøres likt, men at det ikke må være ulikheter i det handlingsrommet de enkelte virksomhetene har for å velge løsninger for etterlevelse av gjeldende regelverk. Det er også en utfordring at de pålegg Mattilsynet gir næringsaktørene, er overdimensjonerte i forhold til de justeringer som måtte være nødvendig. Slike vedtak vil være uproporsjonale og derfor i strid med Matloven, men vel så viktig er at de kan være unødig kostbare og virke negativt på konkurranseevnen til den enkelte bedrift og/eller sektor.

I 2008 har FHL bidratt i en rekke saker mellom Mattilsynet og enkeltbedrifter der resultatet har

vært en justering av Mattilsynets tilsynsvirksomhet slik at bedriften har kommet bedre ut når hensynet til proporsjonalitet og enhetlig tilsyn har blitt ivaretatt. Slike saker kan være svært ressurskrevende utfordringer for FHL.

Sikring mot at myndighetene samler bedrifts- og markedssensitive helseopplysninger i offentlig tilgjengelig database

Det er en løpende utfordring at ulike tilsynsmyndigheter ønsker å samle mer informasjon om virksomheter enn det de har behov for i forbindelse med sitt tilsynsarbeid. Det kan gi unødvendig merarbeid for virksomhetene og/eller det kan medføre at myndighetene får informasjon som de ikke trenger, men som er sensitiv for den enkelte bedrift og som kan medføre skade dersom konfidensialitet ikke blir ivaretatt fullt ut.

Oppdrettsnæringen har lenge hatt utfordringer når det gjelder informasjon om andre produktionsreducerende problemer innen fiskehelse enn de alvorlige sykdommene som myndighetene har et forvaltningsansvar for. Informasjonen har her vært mangelfull og på et overordnet nivå. Her er det behov for å samle informasjon som kan brukes som et verktøy for å identifisere felles utfordringer angående tapsreduksjoner i næringen. De siste par årene har FHL vært i konstruktiv dialog med FKD med tanke på å etablere en helsedatabase med dette grunnleggende formål, men utenfor en offentlig database slik at konfidensialitet i forhold til fiskehelseinformasjon i det enkelte anlegg blir ivaretatt. Utgangspunktet var at FKD hadde satt i gang et prosjekt med tanke på å etablere en offentlig database som skulle inneholde all slik informasjon.

I 2008 ble FKD og FHL enige om at den offentlige databasen skal begrenses til informasjon om sykdommer som myndigheten har et ansvar for og at FHL etablerer en egen database for annen fiskehelseinformasjon. Det er forutsatt at FHL skal sørge for åpenhet og tilgang til dataene for alle aktører kun med den begrensning at hensynet til sikring av konfidensialitet for den enkelte bedrift blir ivaretatt.

Kommunikasjon

Sjømatnæringen får løpende stor oppmerksomhet både fra media og andre interessenter i storsamfunnet. Det er flere årsaker til dette. Næringen produserer mat – noe som skaper en naturlig opp-

39,1

MRD

Den samlede eksportverdien av norsk sjømat i 2008

merksomhet hos folk flest. Videre vil en hver matproduksjon i større eller mindre grad påvirke miljøet – et område som står høyt på samfunnets agenda. Til sist er vi økonomisk sett en viktig næring for Norge. Også dette gir oppmerksomhet i alt fra lokalaviser til hovedstadens finanspresse.

”

Merkevaren Norsk Sjømat er større i utlandet enn her heime. Hvorfor?

Bent-Are Jensen, Intrafish

Kommunikasjonsavdelingen driver strategisk kommunikasjonsarbeid samt rådgivning internt og overfor medlemmer. Målet er å ivareta sjømatnæringens omdømme på en best mulig måte i den løpende debatten rundt næringen i offentligheten. Her dukker det fortløpende opp både positive og negative saker.

Kommunikasjon omfatter i denne sammenhengen både aktiviteter i forhold til medieaktører (redaksjonene i aviser, nettpublikasjoner, radio, tv i inn- og utland) og andre samfunnsaktører (myndigheter, forvaltning, politikere, organisasjoner, næringsaktører osv).

Arbeidsformen er slik at man i større saker lager egne planer for et mer langsiktig kommunikasjonsopplegg. Andre saker håndteres løpende og det er ikke minst dette siste som preger arbeidet mot redaksjonelle medier gjennom året. Det ligger i mediebildets natur at mye må håndteres ad hoc parallelt med den daglige jobbingen. Innsatsen omfatter medie håndtering, tilrettelegging for journalister og interninformasjon knyttet til en rekke enkeltsaker.

Lønn, tariff og rekruttering

TARIFFORHANDLINGER

Tariffoppgjøret 2008 var i utgangspunktet et forbundsvist oppgjør. På bakgrunn av at avtalefestet pensjon (AFP) var et sentralt tema, ble oppgjøret gjennomført som et samordnet oppgjør mellom LO og NHO. Det ble også gjennomført såkalt forbundsvise tilpasningsforhandlinger om en mindre del av den økonomiske rammen. FHL var representert i NHOs forhandlingsutvalg.

Det økonomiske resultatet av forhandlingene var at det ble gitt et generelt tillegg på kroner 2,-, mens

overenskomster som lå på et lønnsnivå på under 90 % av industrigjennomsnittet fikk ytterligere kroner 3,-. For FHLs overenskomster innebar dette at Havbruksoverenskomsten og Overenskomst for fiskemel- og fiskefôrindustrien fikk et generelt tillegg på kr. 2,-, mens det for Fiskeindustrioverenskomsten ble gitt kr. 5,-.

RÅDGIVNING

FHL har gitt råd til medlemsbedriftene i arbeidsgiverspørsmål. Vi har bistått medlemsbedriftene ved forhandlinger i lokale tvister om avtaleverket, samt under forhandlingsmøter i oppsigelsessaker.

FHL har avholdt to åpne kurs i arbeidsgiverspørsmål for medlemsbedriftene. Vi har også arrangert to tariffkonferanser sammen med NHO Mat og Drikke og NHO Mat og Bio.

KOMPETANSE – UTDANNING – REKRUTTERING

Levedyktige og lønnsomme bedrifter trenger kunnskap, kompetanse, nettverk og gode næringspolitiske rammebetingelser. Innovative løsninger på disse områdene er viktig i diskusjonen om hvordan man kan gjøre bransjen mer attraktiv for fremtidig arbeidskraft.

FHLs arbeid på dette området har som mål å sikre medlemsbedriftene god tilgang til kompetent arbeidskraft. Det å bidra til styrking av bransjens omdømme overfor framtidige arbeidstakere er en del av dette.

I samarbeid med NHO-fellesskapet for øvrig påvirker vi myndigheter og utdanningsinstitusjoner med sikte på utvikling og tilrettelegging av relevante utdanningstilbud, slik at bransjens utdanningsbehov kan dekkes på kort og lang sikt. Informasjo-

5,5

MRD

**Eksporthverdien
av torsk fra Norge
2008**

Bilde av Husøya. Foto: FHL

nom aktuelle utdanningstilbud og de yrkesmuligheter bransjen tilbyr, er en del av vårt arbeid.

Skoleverket og de offentlige utdanningsmyndighetene har ansvar for å tilby studentene et tilbud i tråd med næringens utvikling, men næringen har også et ansvar for å synliggjøre og være tydelig på hva vi ønsker.

FHL er varamedlem i faglig råd for både naturbruk og restaurant og matfag på videregående utdanningsnivå. FHL har vært med på å utarbeide en rekrutterings-CD for restaurant og matfagene, som sendes ut til norske ungdomsskoler. FHL har videre bidratt i kvalitetssikringsarbeidet av læreplanene, og det siste året er det brukt mye ressurser på læreplanarbeidet for å påvirke og bidra med næringslivets ønsker og synspunkter. FHL har videre etablert et samarbeid med skoler som tilbyr fiske/fangst og akvakulturfag (blå linjer) og opplæringskontorene. Vi har gjennomført samarbeidsmøter i året som har vært og FHL deltar også på samlinger i regi av FOSFOR

(fiskerifaglige vgs) og NETTOPPFISK (opplæringskontorene).

18

MRD
Eksporverdien
av norsk atlantisk laks
i 2008

FHL sitter i faggruppe for oppgradering og produksjon av nytt læremateriell. I tillegg deltar vi i det nevnte samarbeidsprosjektet med Havdyrkerne og EFF om utarbeidelse av læremateriell med film til matfag og naturfag på ungdomskolen.

Det er lokalisert visningsanlegg for oppdrett langs kysten fra Hardanger til Lofoten. Disse vil være svært viktige i rekrutteringsøyemed.

FHL samarbeider med Høgskolen i Bodø om næringsstøttede stipender til bachelor-studentene på fiskeri og akvakultur. Dette for å premiere flinke og engasjerte studenter og for å bedre rekrutteringen til de marine fagene. Det finnes en rekke andre slike stipendordninger.

Rekrutteringsprosjektet

FHL og Norges Fiskarlag startet i 2006 et arbeid

med kompetansekartlegging av marin sektor. Dette ble fulgt opp med strategi for samordnet innsats som ble oversendt Fiskeri- og kystdepartementet i 2007. Dette resulterte i det treårige prosjektet «Økt rekruttering til marin sektor» som skal bidra til at rekruttering til marine fag økes. Prosjektet er finansiert av departementet, og to prosjektledere kom på plass i juni 2008.

Prosjektstillingene er administrert av FHF og plassert i Trondheim. Stillingene er primært rettet inn mot grunnskole og videregående skole, høyskole- og universitetssektoren samt kompetanseutvikling i bedriftene. Formålet med prosjektet er å tilføre kvalifisert arbeidskraft til marin sektor, gjøre det mer attraktivt å arbeide i marin sektor, gjøre næringen mer motivert for å etterspørre personer med formell fagkompetanse, samt å fremme bruk av kvinners kompetanse i næringen.

Det legges vekt på et tett samarbeid med næringsaktører, andre virkemiddelordninger og opplæringskontorer langs kysten. Prosjektet drifter en felles nettside som skal inneholde informasjon om den marine næring, yrkesveiledning, stillingsdatabase og skole/ studieinformasjon. FHL deltar aktivt i prosjektet som forventes å gi et svært viktig løft for arbeidet for å øke rekrutteringen til marine fag.

HELSE, MILJØ OG SIKKERHET

Satsingsområdet er knyttet til NHOs handlingsplaner med hovedsatsingen om et mer inkluderende arbeidsliv, herunder de tematiske områdene:

- Ledelse, organisasjon og samhandling
- Økt nærvær – redusert fravær
- Et enklere og bedre regelverk

Intensjonsavtalen om et mer inkluderende arbeidsliv (IA)

FHLs medlemsbedrifter har siden inngåelse av IA-avtalen redusert det legemeldte sykefraværet med

”

Norge har i FN fått gehør for at det skal utarbeides globale retningslinjer for å redusere utkast av fisk. Det norske utkastforbudt er allerede innskjerpet, og FHLs medlemmer kan bidra ved å ta mot og finne avsetning for alle fiskeslag som fiskes i norske farvann.

Johan Williams, Fiskeridepartementet

i underkant av 20 % i 2. kvartal 2008 sammenlignet med 2. kvartal 2001. Bedrifter som lykkes får til god forankring av arbeidet, bred medvirkning i hele virksomheten og holder fokus i arbeidet. FHLs engasjement i arbeidet videreføres i neste avtaleperiode. I FHLs medlemsbedrifter jobber ca. 35 % av arbeidstakerne i IA-virksomheter. Målet er å få hele FHL-fellesskapet med på dugnaden. Slik tar vi samfunnsansvar og bidrar til å beholde dagens sykelønnsordning.

Kurs i HMS

I arbeidsmiljølovens § 3-5 er det innført krav til obligatorisk opplæring i HMS for virksomhetens øverste leder. NHO har utarbeidet et godkjent kursopplegg for landsforeningene og kurset anbefales for alle som har personalansvar. I løpet av 2008 har FHL avholdt to åpne kurs og tre bedriftsinterne for medlemsbedriftene.

Annet

FHL har vært med å arrangere en HMS-konferanse. Vi har også i samarbeid med de andre landsforeningene innen matområdet arbeidet med et prosjekt vedrørende seniorpolitikk og avholdt seminar om dette for medlemsbedriftene.

Personalforhold og arbeidsmiljø

Arbeidsmiljøet i FHL oppfattes som godt. Det avholdes årlige medarbeidersamtaler. Det er utarbeidet en felles personalpolitikk for hele FHL. Sikkerhetsaspekter ved de ulike FHL-kontorene, som el-sikkerhet og brannvern, er ivaretatt av felles systemer gjennom de respektive huseierne. FHL har inngått IA-avtale.

24

PROSENT
Verdiveksten i norsk eksport av pelagisk fisk til konsum i 2008

Styrets beretning 2008 for FHS

Styret legger med dette fram årsrapport for Fiskeri- og havbruksnæringens servicekontor (FHS) for 2008. FHS ble vedtatt opprettet på ekstraordinært representantskapsmøte 8. november 2001, og ble formelt opprettet fra 1. januar 2002.

Styret i FHS er ifølge vedtektene til enhver tid sammenfallende med styret i FHL. Styremøtene i FHL og FHS avvikles parallelt. Styret har i beretningsåret hatt fem ordinære styremøter og to telefonstyremøter. Styret har behandlet 27 saker.

I det følgende gis en kort presentasjon av noen av de viktigste sakene det har vært arbeidet med i 2008.

Prisforhandlinger

HVITFISK

Innenfor torskefiskesektoren var det få konflikter om minsteprisene gjennom hoveddelen av året. Prisforhandlingene med Norges Råfisklag i desember endte imidlertid med brudd på torsk- og hyseprisene. FHL oppnådde ikke forståelse for behovet for en sterk nok nedsettelse av spesielt torskeprisene. Det ble gjennomført mekling, og meklingen førte til enighet om nye minstepriser for hyse.

Det var fortsatt stor avstand mellom partene når det gjaldt torskeprisene, og FHL la til grunn at prisene måtte reduseres slik at vi sikret en normal omsetning utover etterjulsvinteren 2009. FHL la også til grunn at prisene måtte stå seg gjennom hele sesongen slik at det ikke ble nedskrivning av lagerverdiene i løpet av sesongen.

Heller ikke i meklingen oppnådde FHL forståelse for dette, og meklingsnemnda foreslo torskepriser som var høyere enn det FHL mente var forsvarlig. Norges Råfisklag vedtok meklingsnemndas priser som nye minstepriser, og FHL tok dette til etterretning.

Det var fortsatt stor uro blant kjøperne, og FHL holdt gjennom romjula og ut i det nye året tett kontakt med kjøperne og med administrasjonen i Norges Råfisklag. I januar ble det krevd ekstraordinære prisforhandlinger på torsk. Også disse endte med brudd, og med at Norges Råfisklag fastsatte pris for torsken.

FHL opplevde at verken Norges Råfisklag eller meklingsnemnda viste forståelse for FHLs beskri-

Foto: Jens Østli/Nofima

velse av markedsutviklingen. FHL er av den oppfatning at en riktigere prissetting i desember ville ha lettet situasjonen både for flåte og industri de påfølgende månedene hvor følgene av den globale finanskrisen i stadig større grad påvirket hvitfisknæringen.

PELAGISK

Innenfor pelagisk sektor endte flere av prisforhandlingene med mekling. Prisforhandlingene for NVG-sild, makrell og nordsjøsild i juni endte med at begge parter aksepterte meklingsnemndas tilrådning. Midt i hestmakrell-sesongen ba Norges Sildesalgslag om at det ble igangsatt nye minsteprisforhandlinger på hestmakrell. FHL mente ikke det var grunnlag for nye forhandlinger. Det ble gjennomført mekling som endte med at meklingsnemnda påpekte at det var uheldig med endring av minstepriser midt i perioden, og spesielt i perioder med sterk global finansuro.

I desember endte forhandlingene om nye minstepriser for lodde med mekling. Meklingsnemndas

tilrådning var ugunstig for industrien, og førte sammen med den praktiske gjennomføringen av nye minstepriser til at det på nyåret 2009 ble innført kjøpestans på lodde.

KONGEKRABBE

Det ble også gjennomført mekling i kongekrabbeforhandlingene med Norges Råfisklag i september. De store endringene i forvaltningen av kongekrabbe førte til ulik forståelse av prisspørsmålet, av hvordan prisingen teknisk skulle fastsettes, og hvorvidt minsteprisregimet også skulle gjelde i områder for nedfisking av kongekrabbe.

Partene aksepterte meklingsnemndas forslag til løsning om nedsatt minstepris, samt innføring av felles minstepris i det regulerte og uregulerte fisket.

FISKEMEL

Når det gjelder prisene på fiskemel, ble det i november fremforhandlet en ny prisavtale med Sildelaget for året 2009. Avtalen bygger på de samme mekanismer for regulering av minsteprisene som har vært gjeldende fra og med 2002.

OM MEKLINGSINSTITUTTET

Prøveordningen med meklingsnemnd i prisforhandlingene ble avsluttet ved utgangen av året, og vil bli evaluert med tanke på videreføring i løpet av 2009.

Forskning og utvikling

Engasjementet innenfor forskning og utvikling (FoU) er fortsatt stort og aktiviteten utgjør en vesentlig del av foreningens virksomhet. Dette skjer i tett samspill med virkemiddelaktører som Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfond (FHF), Norges Forskningsråd og Innovasjon Norge, samt forskningsinstitusjoner, næringsaktører og leverandørindustri.

FOU INDUSTRI

På industrisiden har FHS fem FoU-fora som fungerer som møteplass for sjømatbedrifter, forskningsinstitusjoner og leverandørindustri. Foraene arbeider tett med virkemiddelapparatet for å organisere nyskappings- og omstillingsprosesser som på sikt skal gi god og stabil lønnsomhet i industrien, og gode og trygge arbeidsplasser langs kysten. En

”

FHL har mange flinke og engasjerte folk som jobber godt for sine medlemmer og for næringa. Kan nå gå fra å snakke om bærekraft til å integrere dette i all virksomhet!

Magnor Nerheim Fiskeridepartementet

rekke medlemsbedrifter og andre industriaktører bidrar aktivt i FoU-arbeidet. Sentralt er deltakelse i arbeidet med å utarbeide handlingsplaner for prioritering av FoU-innsatsen i de ulike sektorene. Næringens egne behov og interesser ligger til grunn for prioriteringer i handlingsplanene.

Det genereres faglig gode resultater fra vår prosjektvirksomhet og mange prosjekter har resultert i nyskaping med praktisk anvendelse i næringen. FoU-engasjementet er stort hos en rekke medlemsbedrifter, og FHS vil fortsatt ta et særlig ansvar for utviklingsprosjekter styrt av bransjen selv. Eksempler på slike prosjekter i 2008:

Lagringsforhold for klippfisk

Bacalao Forum har sammen med SINTEF Energiforskning AS arbeidet med lagringsforholdene for klippfisk. Emballert og ikke-emballert fisk ble fulgt i 140 dager på lager med 70 % luftfuktighet og temperatur på mellom 5–10 °C. Målinger viste minimal endring i vekt for emballert klippfisk, og det ble heller ikke registrert kvalitetsforringelser. Vektmålinger av ikke-emballert fisk på pall viste imidlertid store endringer. Ikke-emballert fisk øverst på pall, direkte eksponert mot luft i omgivelsene, hadde en negativ vektutvikling på 19,37 % etter 140 dager. Fisk i nedre lag på pallen, som ikke ble eksponert mot luft i omgivelsene i samme grad, hadde en negativ vektutvikling på 4,9 %. Dette illustrerer viktigheten av bruk av pallehetter eller direkte pakking av ferdig tørket klippfisk.

Optimal tørking av klippfisk

Målinger viser at de tverrblåste klippfisktørkene er meget energikrevende. Forbruket kan imidlertid reduseres dersom man sorterer saltfisken godt før framtørking, tørker fisk med samme størrelse og snur alle viftene til rett luftstrøm. Andre viktige tiltak er å redusere falskluft, noe som er et direkte energitap. Installasjon av ytelsesregulert aggregat vil også kunne være fordelaktig.

Foto: Tom Haga © Eksportutvalget for fisk

Klippfiskmarkedet i Brasil

Eksporten av klippfisk til Brasil har økt betydelig de siste årene. Fire faktorer kan forklare store deler av denne økningen. Den brasilianske økonomien har vist en positiv utvikling og flere har fått betalingsevne til å kunne velge klippfisk oftere. Klippfisk har tradisjonelt hatt store salgstopper rundt jul og påske. I dag finner konsumenten i de store byene klippfisk i butikk hele året. Fokuset på helse er betydelig i landet og mange velger heller fisk enn kjøtt, noe som har bidratt til at klippfisk er blitt en viktig ingrediens i både tradisjonelle og nye retter.

Sulting av loddetorsk og filetkvalitet

Det er gjennomført forsøk med sulting av loddetorsk og måling av kvalitet etter filetering. En har lenge kjent til at torsk som har beitet på lodde eller sild har redusert kvalitet som viser seg ved økt spalting og bløtere tekstur. Særlig har en merket dette i vårtorskefisken i Finnmark hvor en betegner slik fisk som loddetorsk. Dette har til tider skapt problemer for filetindustrien som har slitt med å få til en produksjon av filet med god nok kvalitet til ferske produkter.

Filetering pre-rigor ser ut til å være en fordel kvalitetsmessig. Entydige resultater viser at pre-rigor filetering reduserte filetspaltingen sterkt. I alle prøveuttakene under sulteperioden førte filetering pre-rigor til at nær 100 % av filetene var minimalt spaltet eller ikke spaltet i det hele tatt. I lagringsforsøkene (før og etter sulting) hadde pre-rigor produserte fileter noe lengre holdbarhet etter filetering og bedre kvalitet enn post-rigor produserte fileter, både ut fra mikrobiologiske, kjemiske (TVN) og sensoriske kvalitetskriterier.

On-line måling av fett og farge i levende laks

I prosjektet er det utviklet teknologi for å måle fettinnhold og pigment i laks gjennom skinnet. Resultatene er meget lovende og gir helt nye muligheter for å måle fett og farge i laks uten at en må ta livet av fisken. Fett og pigmentkonsentrasjonen er av de viktigste kvalitetsegenskapene i filet fra oppdrettslaks.

Målsetningen for dette prosjektet har vært å utvikle et instrumentelt system som kan brukes til on-line/at-line måling av fett og pigment i hel og gjerne

levende laks. Prinsippet for målingene baserer seg på absorpsjon av lys. Denne absorpsjonen kan man måle kvantitativt ved bruk av en lyskilde som belyser prøven, og en detektor som måler hvor mye av lyset som blir absorbert ved ulike bølgelengder. Basert på slike spektra er det mulig å lage modeller/kalibreringer som så kan brukes til å estimere fett og pigment basert på raske optiske målinger.

I løpet av prosjektperioden er instrumentet testet ut på levende, slaktet pre-rigor og post-rigor laks. Det er også gjort målinger på fileter. Opp mot 7000 levende fisk er målt i prosjektperioden. Resultatene viser at det er mulig å måle fettinnholdet i hel levende laks med en nøyaktighet på ca ± 1 % poeng, noe som er meget tilfredsstillende. Det har vist seg vesentlig vanskeligere å måle pigmentinnholdet i hel fisk. Resultatene har vært varierende fra forsøk til forsøk, og ved prosjekt-slutt har vi oppnådd lovende, men ikke så gode og stabile resultater som vi håpet. Resultatene underveis i prosjektet har vært såpass gode at Qvision AS jobber med kommersialisering av et instrument som kan brukes av oppdrettsindustrien.

Slakting av laks

FHL har hatt stor aktivitet rettet inn mot metoder for bedøvelse og slakting av laks. Målet er å bidra til at en kan finne metoder som kan erstatte CO₂ til bedøvelse og samtidig sikre en god fiskevelferd og kvalitet. Forbudet mot bruk av CO₂ ble utsatt til 1. januar 2010 i påvente av at det skal utvikles metoder som vil kunne tilfredsstille kravene i den nye slakteforskriften.

FHF har bidratt med finansiering til et prosjekt hvor en undersøker nye metoder som nå er tatt i bruk på noen av slakteriene. I denne prosessen deltar forskningsmiljøene, Veterinærinstituttet og Havforskningsinstituttet. Undersøkelsen foregår i tett kommunikasjon med Mattilsynet. Tidlig i 2009 vil prosjektet levere en rapport som vil bli presentert for bransjen og myndigheter.

Nye metoder for slakting av laks er testet gjennom prosjektet «slakting på båt fase 1 og 2» hvor en slakter direkte fra oppdrettsmær. Behovet for bedre

”

Om de små sakene skygger for de store utfordringene, mister stemmen sin kraft!

Jørn Krog, Fiskeridepartementet

slakte- og produksjonslogistikk har medført satsing på bruk av ny teknologi hvor målet er forbedringer på en rekke punkter, som utvidet pre-rigor tid, smittehygiene, transportdødelighet, fiskevelferd, unngå stress som reduserer kvalitet, økt slakterikapasitet og redusert transport. Resultatene er interessante og positive og rapporter kan fås ved å kontakte FHF programmet «Handlingsplan Laks».

Strategisk utvikling i pelagisk sektor

Den pelagiske industrien har i flere år kjempet med dårlig lønnsomhet og blir konstant utfordret i eksportmarkedene. Den nåværende profilen som råvareeksportør gjør pelagisk industri meget sårbar overfor utslag i de sentrale eksportmarkedene. Dette gir et ytterligere press på lønnsomheten i den pelagiske industrien.

Hvis pelagisk industri skal være lønnsom og bærekraftig fremover, er det av avgjørende betydning å få skapt en større gjennomslagskraft i markedet, hvilket bl.a. betyr en differensiert eksportprofil både med hensyn til antall eksportland, og en større utvikling i den pelagiske verdikjeden generelt med fokus på elementer som: økt foredlingsgrad; produktutvikling; produkt differensiering; og varemerkebygging. Gjennom en utviklingsprosess i verdikjeden som kan gi mulighet for økning av den norske andelen av verditilveksten av pelagiske produkter, vil den norske pelagiske sektoren både kunne øke sin inntjening og sin strategiske posisjon i eksportmarkedene.

Faktorer som innvirker på tørking av fisk på hjell

Tørrfiskforum har i 2008 gjennomført et forprosjekt der målet er å få grunnlag for å iverksette tiltak som kan bidra til en bedre tørkeprosess, der fisken fortsatt henges ute. I forprosjektet er temperatur og fuktighet i hjellene målt gjennom sesongen, temperaturen er målt i fisken, og data fra de enkelte hjell lokalitetene er hentet inn (hentetthet, topografi).

Erfaringene fra prosjektet viser at: Det er stor døgnvariasjon i temperatur og luftfuktighet ved hjellene, og også i temperaturen inne i fisken; solstråling bleker fisken, men gir sterk temperaturøkning inne i fisken; topografi, og hjellutforming er viktig for å få god luftstrøm over fisken og dermed god tørking; og hengetettheten kan bidra til å gi bedre skygge på fisken, men kan være uheldig ved at trekken blir dårligere.

I et hovedprosjekt kan det være aktuelt å teste ut enkle tiltak for tildekking (reducere oppfukning og frost), skape trekk gjennom bruk av vifter i kritiske perioder med høy fuktighet, og å tilpasse hjellutformingen med sikte på å skape maksimal skygge og trekk.

Effektiv energiutnyttelse i fiskeforedlingsindustrien

I prosjektet «Effektiv energiutnyttelse i fiskeforedlingsindustrien» (Energyfish) er hensikten å utvikle optimaliserte og energieffektive produksjonssystemer for norsk fiskeforedlingsindustri. Målet for teknologiutviklingen er å oppnå minst 20 % reduksjon i industriens energiforbruk.

Innfrysing står for en betydelig del av energiforbruket i norsk fiskeindustri. En av oppgavene i EnergyFish har vært knyttet til raskere og mer energieffektiv innfrysing. Bedriftene ønsker å snu frysetunnelene i løpet av et døgn for å ha en rasjonell utnyttelse av tunnelene og god arbeidsflyt for arbeidsstokken – 18 timers frysing og 6 timers ut/innlasting. Dette forutsetter godt utformede tunneler og riktig bruk av tunnelene. Det er også ønskelig med et overordnet styresystem for all energibruk. Målinger på en rekke tunneler samt beregninger og simuleringer viser at luftfordelingen mellom varene i tunnel er en hovedutfordring med hensyn til frysetid og energibruk.

I prosjektet EnergyFish er det også fokusert på beregninger av hvordan luften strømmer gjennom lasten i frysetunneler, samt avdekking av problematiske områder i tunnelen. Fordelingen av lasten i tunnelen betyr mye for luftstyringen. En ujevn fordeling kan føre til at lufta tar letteste vei, og medfører dårlig og ujevn frysing av lasten. Det er utviklet en simuleringsmodell for å se hvor effektiv luftfordelingen er inne i en eksemplifisert frysetunnel. Modellen viser problemområder i tunnelen, og ulike tiltak og endringer kan prøves ut på bakgrunn av dette. Resultatene fra modellen viser at selv beskjedne endringer i utforming (4.5 m vs. 4.8 m) kan utgjøre stor forskjell i hvordan en frysetunnel

Foto: Morguefile

fungerer. For (om)bygging av frysetunneler kan derfor slike modeller ha stor nytteverdi.

Mot slutten av frysingen er temperaturøkningen i luften liten og unødvendig energi i form av varme tilføres gjennom viftene. Dersom viftene kjøres etter at varene er nær frysertemperatur skyldes 95–99 % av belastningen på kuldeanlegget energiforbruket til viftene. Bruk av frekvensstyrte vifter og optimalisering av luftmengder, frysetider, og frysertemperaturer er derfor svært viktig for reduksjon av energibruk for tunneler. Beregninger og målinger viser også at bruk av diffusorer for reduksjon av støttap etter viftene gir klare energibesparelser.

Strategisk analyse av frihandelsforhandlinger

Sjømatnæringen har stor interesse av at det blir inngått nye frihandelsforhandlinger og er opp-tatt av å utnytte den potensielle økonomiske gevinsten ved disse. Norut Tromsø har foretatt en strategisk analyse av prosessen rundt for-handlinger om handelsavtaler, med utgangspunkt i hvordan næringen gjennom kunnskapsinnhen-ting og innspill til myndighetene kan påvirke at forhandlingsresultatet blir i tråd med næringens interesser. Analysen tar for seg India og Kina som

case, men resultatene vil være relevante også for framtidige frihandelsforhandlinger.

Rapporten ser også på hvilke strategier viktige konkurrenter har gjort på dette området. Rapporten gir et bredt spekter av informasjon for å imøtekomme forventede problemstillinger og spørsmål knyttet til forhandlingene, og vil være til stor hjelp i organisasjonene sitt arbeid for å medvirke til best mulig løsning for norsk sjømatnæring.

Ringvirkningsanalyse i fiskeri- og havbruksnæringen

Det gjennomføres årlig en ringvirkningsanalyse i fiskeri- og havbruksnæringen i Norge. Målsetningen er å dokumentere hvilken verdi næringen har for annet næringsliv i Norge.

Resultater med tall fra 2006 viser at fiskeri- og havbruksnæringen overrisler distriktene med milliarder hvert år. Norsk sjømatnæring hadde i 2006 en produksjonsverdi på 101 milliarder kroner. Kjernevirksomheten utgjør 63 milliarder, mens ringvirkningene beløper seg til 38,7 milliarder. Antall ansatte går stadig ned i fiskeri- og havbruksnæringen, men ringvirkningene i form av arbeidsplasser er likevel fortsatt store. For hvert 10. årsverk i sjømatnæringen, skapes det ni årsverk i andre næringer. Antall årsverk i kjernevirksomheten var 22 600, mens næringen skapte 20 600 årsverk i andre næringer. Ved siden av de tunge næringsmessige ringvirkningene, legger sjømatnæringen ned store penger og engasjement i utvikling av gode og attraktive lokalsamfunn.

Storskalatesting av lagringssystem for levende mellomlagring av kongsnegl

I de områdene hvor det pågår kommersielt fiske av kongsnegl i Norge, ligger fangstfeltene langt fra mottak og foredlingsanlegg på land. Anleggene må derfor basere seg på å motta kongsnegl som er fisket over et stort område. Allerede i en tidlig fase i oppbyggingen av en næring er derfor behovet for levende mellomlagring tydelig. I tidligere forsøk er det vist at kongsneglen under optimale forhold har biologisk kapasitet til å lagres ved høye vanntemperaturer (15 °C) i opptil 12 uker.

”

Vi opplever FHL som konstruktive og at de har vært en meget god støtte i forhold til matreformen og opprettelsen av Mattilsynet. Vi skulle ønske FHL i større grad enn i dag har fokus på det strategiske og ikke i så stor grad er opptatt av enkeltsaker og detaljer.

Joakim Lystad, Mattilsynet

I dag brukes det sekker for levende mellomlagring av snegl. Denne lagringsformen har fungert svært godt når temperaturen har vært lav, men svært dårlig på sommeren når temperaturene har vært høye. Bakgrunn for nye forsøk var derfor behovet for kunnskap som sikrer høyest mulig overlevelse under levende mellomlagring av kongsnegl ved høye temperaturer i lagringssekker. Det ble satt opp to storskalaforsøk med fokus på temperatur, vannstrøm og utforming av lagringsenhet for å se på overlevelse. Forsøkene viste at temperaturer på over 10 °C med dagens lagringsmetode vil føre til høy dødelighet. Ved å redusere lagringssekkens diameter og øke vannstrømmen klarer man å forbedre overlevelsen ved høye temperaturer.

FOU HAVBRUK

Innen havbruk er FoU-arbeidet organisert med Bransjegruppe havbruk som overordnet strategisk FoU-utvalg. Hovedfokus for FoU-aktiviteten i 2008 har på samme måte som de siste årene vært rettet mot miljøvennlig, ressurseffektiv og kostnads-effektiv havbruksproduksjon. Spesielt forebyggende fiskehelse og markedsrettet kvalitet er i fokus, sammen med miljørettet FoU spesielt konsentrert om rømmingsforebygging.

Det er tett samspill med forskningsaktiviteter innen området industri og foredling, spesielt omkring etisk og kvalitetsmessig forsvarlig avliving og sluttproduktkvalitet. FHS deltar i arbeidet med å etablere en europeisk forskningsplattform innen akvakultur (EATiP). Plattformen har i 2008 etablert et sekretariat under felles koordinering av FEAP, FEFAC og EMPA, og vil være næringens viktigste kanal for innspill om og prioritering av forskningsoppgaver til EU-kommisjonen.

FHS har en aktiv rolle i initiering av og oppfølging av en rekke prosjekter innen havbruksforskning, men er sjelden direkte prosjektleder. Medlemsbedrifter

deltar aktivt i prosjekter basert på behov og interesser.

Fra aktiviteten i 2008 trekkes her frem tre viktige områder for FoU innen havbruk. Innen alle områdene er det et tett samspill mellom bruk av midler fra næringens eget forskningsfond FHF, prosjekter i regi av spesielt Havbruksprogrammet i Norges Forskningsråd og andre virkemiddelordninger. Mange bedrifter bidrar også med en stor egeninnsats i prosjekter, delvis i form av tid og ressurser og delvis i form av direkte økonomisk tilskudd.

Lakselus

FHS har lenge hatt et aktivt fokus på lakselus, og var blant annet initiativtaker til samarbeidsprosjektet med forskning om lakselus som har pågått i Hardangerfjorden siden 2004. Dette prosjektet sammen med meget godt lokalt arbeid fra oppdrettere og fiskehelsetjenesten har vist at samordnete tiltak mot lakselus er viktige for å holde lusemengden på et lavt nivå. Denne kunnskapen er mye av grunnlaget for Mattilsynet sin samordnete vinteravlusing på Vestlandet.

Sammen med flere oppdrettsbedrifter tok FHS i 2008 initiativ til et forskningsprosjekt der formålet er å optimalisere avlusing ved badebehandling. Resultatene så langt viser at det er svært viktig at det benyttes metoder som sikrer at fisken holder seg i området der bademiddelet er. Hvis laksen får mulighet er det dokumentert at den søker vekk fra bademiddelet. God opplining av nota og eventuelt bruk av hel lukket presenning er svært viktig for å sikre mot utvikling av resistent lus. FHS har også vært aktiv for etablering av forskningsinnsats for å utvikle en laks som er mer resistent mot lus.

Resultater i 2008 bekrefter at det er en arvelig variasjon i motstandskraft mot lus mellom ulike laksefamilier, og denne forskningen videreføres i perioden 2009–2011 i regi av Nofima og avluseselskapene finansiert av FHF og NFR. Vaksine mot lakselus kan kanskje være en mulighet, men det gjenstår fremdeles mye forskningsinnsats før dette eventuelt er en realitet. Uansett vil kampen mot lakselus bare kunne vinnes ved en kombinasjon av ulike tiltak, der hvert enkelt brukes mest

”

*Fiskeri- og havbruksnæringen lever av et rent hav.
Vær en spydspiss i kampen mot oljeutvinning i nord!*

Marius Holm, Bellona

mulig optimalt. Innsatsen i forskningen rundt lakselus er derfor innrettet mot at hvert enkelt tiltak skal bli best mulig.

Forebyggende fiskehelsearbeid

Forebygging av sykdom er i fokus for forskning innen havbruk initiert av FHS. En ny vinkling på dette ble satt i gang i 2007 da teorien om at økt fysisk trening av laksesmolt kan bidra til bedre helse.

Fremdeles gjenstår mye forskning, men foreløpige resultater tyder på at smolt som ble tvunget til å svømme 1 kroppslengde pr sekund i perioder av døgnet overlevde bedre i smittforsøk med IPN enn smolt som ikke svømte like mye. Forskingen skjer i nært samarbeid med blant annet forskere innen human hjertemedisin, der det er vist at trening er et effektivt virkemiddel i kampen mot sykdom og ved restitusjon etter hjerteproblemer. I 2008 ble det for første gang påvist at sykdommen «hjertesprekk» (CMS) er en smittsom sykdom som kan overføres mellom laks i kontrollerte smittestudier.

Også sykdommen hjerte- og skjelettmuskelbetennelse (HSMB) er overførbart, begge skyldes antagelig virus. FHS har hatt fokus på begge disse sykdommene over tid, og deltar i et stort brukerstyrt forskningsprosjekt om CMS der siktemålet er å finne frem til strategier for å unngå sykdommen, inkludert mulig grunnlag for vaksineutvikling.

Rømt laks

En flere hundre meter lang kilenot ble tidlig høsten 2008 satt ut i munningen av den kjente lakseelva Namsen. Gjennomgang av fangsten viste ca 11 % innslag av rømt oppdrettsfisk i fangstperioden. Tradisjonelt kilenotfiske tidligere i sesongen viste et innslag av rømt fisk på 1–2 %. Ved prøvofiske på ulike steder i elva i gyttesesongen ble det påvist et innslag av rømt laks på mellom 0 og over 25 % avhengig av hvor det ble fisket.

Selv om disse tallene er foreløpige viser det at det er stor usikkerhet i de estimatene man opererer med for innslag av rømt laks i villaksbestandene. Dette vil være av stor betydning i diskusjonen om mulige effekter av rømt laks i elvene. For FHS og næringen har forebygging av rømming alltid vært ansett som det viktigste tiltaket for å unngå mulige negative effekter av rømt laks. Det er positivt å registrere at innslaget av rømt laks i høstfisket på gyteplassene i elvene viser en jevnt nedadgående trend.

FHS har siden 2001 bidratt til fokus på og igangsetting av en rekke prosjekter om rømmingsforebygging, bedret teknologi og bruk av denne. Mye av kunnskapen fra disse prosjektene er implementert og tatt i bruk via Nytek/NS9415, og det pågår fremdeles FoU for å bedre den teknologiske grunnkunnskapen om rømmingssikre anlegg. En stor satsing med fokus på materialkunnskap (plast) og forankringsystemer er under oppstart i regi av SINTEF.

Nofima

Store deler av sjømatnæringens FoU finansieres gjennom en egen avgift til Fisker- og havbruksnæringens forskningsfond (FHF). Uten at næringen ble tatt med på råd valgte regjeringen i 2007

”

Det skjer mye bra i norsk fiskeindustri. Men jeg kunne ønske at FHL gjorde felles sak med oss for å få ryddige ansettelsesforhold og lønnsbetingelser for utenlandsk arbeidskraft.

Jan-Egil Pedersen, Norsk Nærings og Nytelsesmiddelarbeiderforbund

å kanalisere 50 millioner kroner – halvparten av næringens årlige disponible forskningsmidler i FHF – til forskningskonsernet NOFIMA, som hovedsakelig er eid av staten og landbruksnæringen.

FHS har protestert mot dette fordi regjeringens opplegg er et klart brudd på forutsetningen om sjømatnæringens styringsrett da avgiften ble innført. FoU-avgiften er ikke en fiskal avgift og bør derfor fritt kunne disponeres i forhold til næringens behov, både når det gjelder fagtema og kostnadseffektivitet. FHS vil også peke på at regjeringens inngripen i disponeringen av FoU-midlene har svekket næringens tillit til såkalt kollektive ordninger for flere år fremver.

FHS vil ha høyt fokus på bruken av FoU-midlene også i 2009. Vi vil fortsette arbeidet for å reversere beslutningen om å gi NOFIMA automatisk tilgang på halvparten av FoU-midlene.

Ole Eirik Lerøy
Styreleder

Arne E. Karlsen
1. nestleder

Marit Solberg
2. nestleder

Arne Stang

Bjørn Fredriksen

Fredd Wilsgård

Geir Molvik

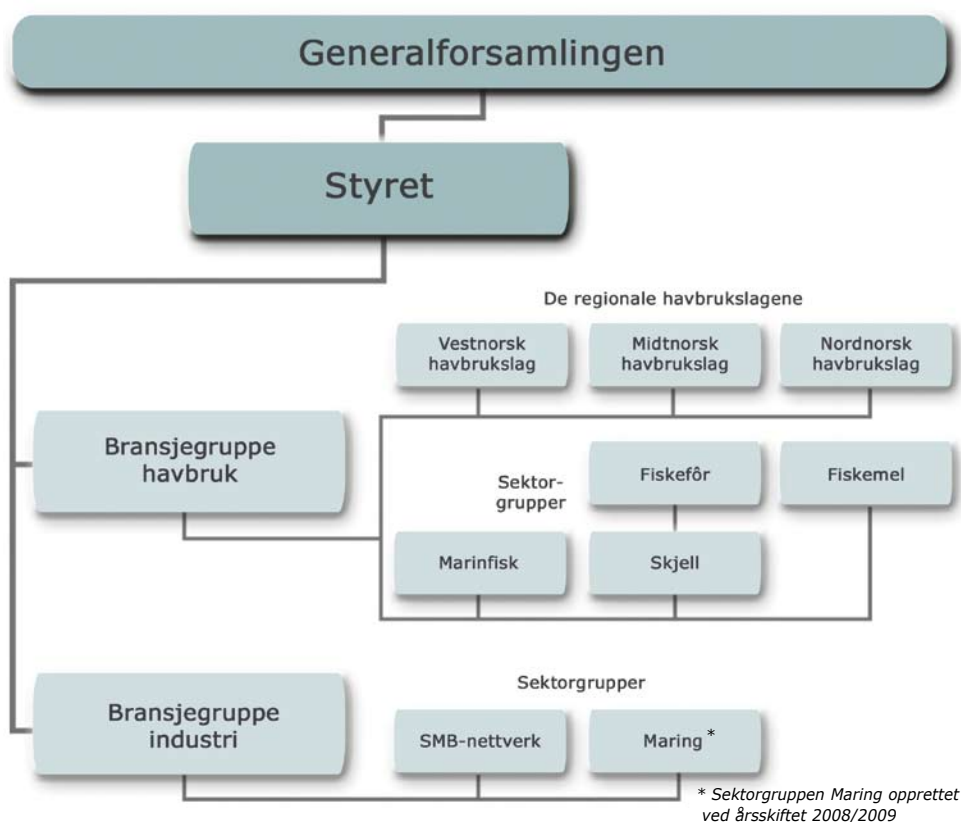
Gunnar Domstein

Geir Andreassen
Adm. dir.

Om FHL

Fiskeri- og havbruksnæringens landsforening (FHL) er en landsomfattende næringspolitisk arbeidsgiverorganisasjon som organiserer 517 medlemsbedrifter innen fiskeindustrien, havbrukssektoren, fôrindustrien og marin ingrediensindustri. FHL er tilsluttet Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO). Generalforsamlingen velger styret som er FHLs

besluttende organ mellom generalforsamlingene. Styret består av åtte medlemmer og har i tillegg knyttet til seg flere rådgivende medlemsorgan – bransjegrupper, sektorgrupper og arbeidsutvalg i havbrukslagene. De rådgivende organene delegeres beslutningsmyndighet av styret.

Styret

Ole-Eirik Lerøy, styreleder
Arne E. Karlsen, 1. nestleder (Gunnar Klo AS)
Marit Solberg, 2. nestleder (Marine Harvest AS)
Gunnar Domstein (Norway Pelagic AS)
Arne Stang (Welcon ASA)
Bjørn Fredriksen (Nergård AS)
Fredd Wilsgård (Wilsgård Fiskeoppdrett AS)
Geir Molvik (Ewos AS)

Varamedlemmer:

Torhild Lohne (Sævareid Fiskeanlegg AS)
Cathrine Lossius Sagli (Lorentz A. Lossius AS)
Morten Lund (Åsen Settefisk AS)
Harald Sperre (Nils Sperre AS)
Ola Dybvik (Vedde AS)
Morten Hyldborg Jensen (Aker Seafoods ASA)
Aino Ellingsen (Ellingsen Seafood AS)

Bransjegruppe havbruk

Sveinung Sandvik, leder (Sjøtroll AS)
Geir Molvik, nestleder (Ewos AS)
Line Ellingsen (Høllalaks AS)
Arne Stang (Welcon ASA)
Erling Keiserås (Raumagruppen AS)
Carl-Erik Arnesen (Firda Sjøfarm AS)
Knut Staven (Marine Harvest Norway AS)
Alf Jostein Skjærvik (Salmar Farming AS)
Tor Anders Elvegård (Nordlaks Oppdrett AS)

Bransjegruppe industri

Arne E. Karlsen, leder (Gunnar Klo AS)
Bjørn Fredriksen, nestleder (Nergård AS)
Cathrine Lossius Sagli (Lorentz A. Lossius AS)
Harald Sperre (Nils Sperre AS)
Kjell-Olaf Larsen (Båtsfjordbruket AS)
Morten Hyldborg Jensen (Aker Seafoods ASA)
Rita Karlsen (Brødrene Karlsen AS)
Knut Haagensen (Jangaard Eksport AS)

Arbeidsutvalget i Nordnorsk havbrukslag

Tor Anders Elvegård, leder (Nordlaks Oppdrett AS)
Line Ellingsen, nestleder (Ellingsen Seafood AS)
Roger Richardsen, (Grieg Seafood Finnmark AS)
Philip van Dijk (Marinstream Norway AS)
Bjørn Erik Sørvig (Fjord Marin Cod AS)

Arbeidsutvalget i Nordnorsk havbrukslag

Tor Anders Elvegård, leder (Nordlaks Oppdrett AS)
Eva Kristoffersen, nestleder
(Egil Kristoffersen & Sønner AS)
Ken Rune Bekkeli (Salaks AS)
Philip van Dijk (Marinstream Norway AS)
Sigurd Rydland (Tysfjord Marin Holding AS)

Arbeidsutvalget i Midtnorsk havbrukslag

Knut Staven, leder (Marine Harvest Norway AS)
Sverre Pedersen (Hjelvik Settefisk AS)
Bjørn Erik Tolaas (Stettefisk AS)
Kenneth Brandal (Marine Harvest Norway AS)
Alf Jostein Skjærvik (Salmar Farming AS)
Stig Nidar Selvåg (Lerøy Midnor AS)

Arbeidsutvalget i Vestnorsk havbrukslag

Sveinung Sandvik, leder (Sjøtroll AS)
Elin Tveit-Sveen, nestleder (Marøy Havbruk AS)
Erik Osland (Osland Havbruk AS)
Terje Moss (Grieg Seafood Rogaland AS)
Turid Lande Solheim (Marine Harvest Norway AS)

Sektorgruppe SMB-nettverk nord

Kjell-Olaf Larsen (Båtsfjordbruket AS)
Arne E. Karlsen (Gunnar Klo AS)
Thorvald Giæver (Johs H. Giæver AS)

Sektorgruppe SMB-nettverk sør

Cathrine Lossius Sagli (Lorentz A. Lossius AS)
Ståle Godø (Ola Godø AS)
Asgeir Dypvik (Fischo AS)

Sektorgruppe skjell

Arnulf Koteng (Nye Åfjordskjell AS)
Torolf Magnesen (Scalpro AS)
Stig Sevenius (Agder Mussels AS)
Ketil Hagen (Fjord Shell Norway)
Eivind Bergthun (Bømlo Skjell AS)
Arne Samuelsen (Lyngsskjellan AS)

Sektorgruppe marinfisk

Bård Haugse (Grieg Cod Farming AS)
Kenneth Brandal (Atlantic Codfarm AS)
Bjørn Erik Sørvig (Fjord Marin Cod AS)
Sigurd Rydland (Sponfish ASA)
Knut Bråthen (Profunda AS)

Sektorgruppe mel

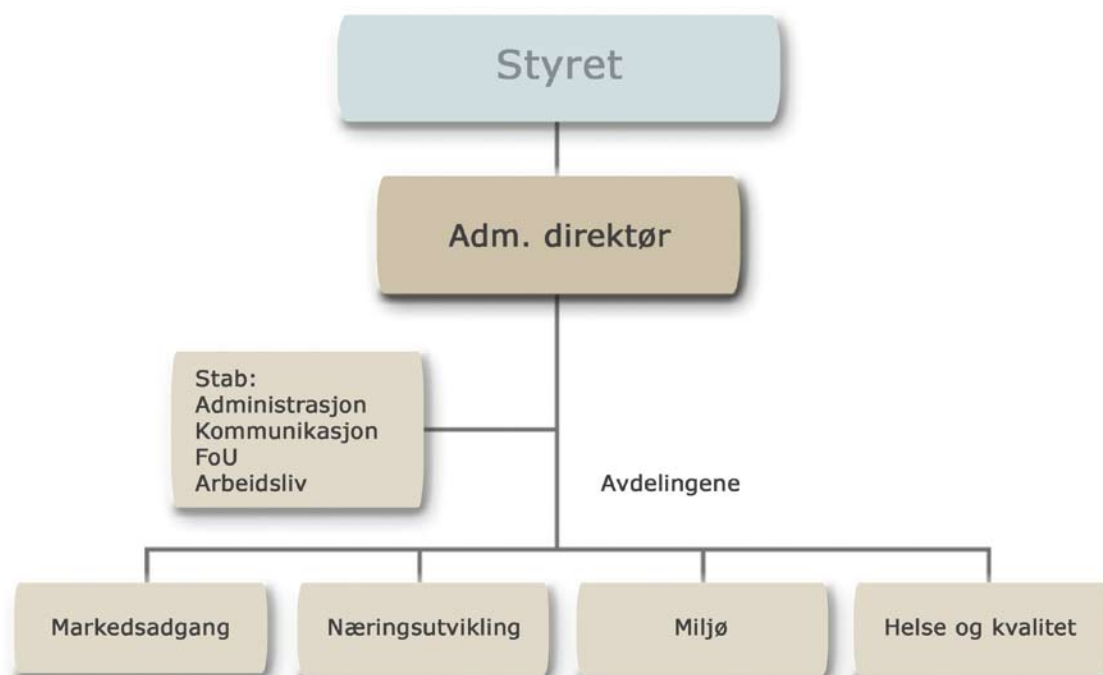
Arnt-Ove Hoddevik, leder (Måløy Sildoljefabrikk AS)
Harald Røkenes, nestleder (Norway Pelagic Group AS)
Egil Magne Haugstad (Egersund Sildoljefabrikk AS)
Øyvind Stang (Måløy Sildoljefabrikk AS)

Sektorgruppe fôr

Geir Molvik, EWOS AS
Jan Sverre Røstad, Biomar AS
Knut Nesse, Skretting AS
Jim-Roger Nordly, Polarfeed AS

Administrasjonen

FHLs administrasjon har i 2008 hatt hovedkontor i Oslo, samt regionkontorer i Bergen, Ålesund, Trondheim, Bodø og Tromsø. Daglig leder er administrerende direktør Geir Andreassen.

Internasjonalt samarbeid

FHL er medlem av følgende internasjonale organisasjoner:

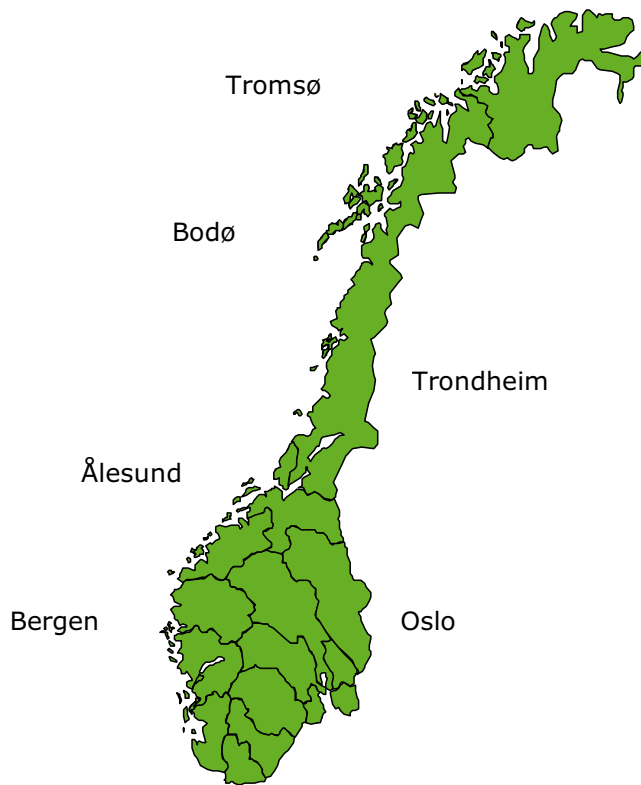
- FEAP: Federation of European Aquaculture Producers, organisasjonen for de nasjonale fiskeoppdrettsorganisasjonene i Europa. (www.feap.info)
- AIPCE: Association des industries du poisson de I'U.E, den europeiske organisasjonen for fiskeindustri, fiskeimportører og fiskeeksportører. (www.aipcewebsite.agep.eu)
- IFFO: International Fishmeal and Fish Oil Organisation, den internasjonale organisasjonen for fiskemel- og fiskeoljeprodusenter. (www.ifforg)
- ISFA: International Salmon Farmers Association, sammenslutningen av organisasjonene i verdens lakseproduserende land. (www.isfa.ie)
- BUSINESSEUROPE: NHO er medlem i Business-Europe, den europeiske arbeidsgiver- og næringslivsorganisasjonen som representerer mer enn 20 millioner store, små og mellomstore bedrifter gjennom 39 nasjonale næringslivsorganisasjoner fra 33 europeiske land. (www.busesseurope.eu)

Hvem kan bli medlem i FHL?

Alle bedrifter som driver produksjon og/eller bearbeiding av fiskemel/olje, produksjon og omsetning av tørrfôr til fisk og andre akvatiske organismer, oppdrett av fisk og andre organismer i sjøvann og ferskvann, bearbeiding og omsetning av fisk og sjømat eller annen virksomhet med tilknytning til fiskeri- og havbruksnæringen, kan bli medlem i FHL.

Fiskeri- og havbruksnæringen er en av Norges største eksportnæringer. FHL dekker hele verdikjeden fra fjord til bord innen fiskeri- og havbrukssektoren i Norge. FHLs medlemsbedrifter er alt fra små lokaleide familiebedrifter til store multinasjonale selskaper. Bedriftene har det til felles at de opererer i sjømatområdet og er avhengig av stabile rammebetingelser.

Som medlem i FHL vil bedriften få tilgang til fagfolk både i FHL og NHO som kan bidra med hjelp innen fagfelt som lønn og tariff, HMS og andre arbeidsgiverforhold, nærings- og handelspolitikk, omsetningsbestemmelser, markedsadgang, miljø, helse og kvalitetsbestemmelser, jus, bedriftsutvikling m.m. I tillegg får alle medlemsbedriftene tilgang til gunstige innkjøpsavtaler gjennom FHL Fordel.

OSLO (hovedkontor)

Postboks 5471 Majorstuen,
0305 OSLO
Besøksadresse:
Næringslivets Hus
Middelthunsgate 27
Fax: 23 08 87 31

BERGEN

Bontelabo 2,
5003 BERGEN
Fax: 55 55 48 61

ÅLESUND

Postboks 514 Sentrum,
6001 ÅLESUND
Besøksadresse:
Røysegata 15
Fax: 70 10 32 60

TRONDHEIM

Postboks 1214 Pirsenteret,
7462 TRONDHEIM
Besøksadresse:
Brattørkaia 13 B
Fax: 94 77 36 71

TROMSØ

Lanes Senter Strandveien 106
9291 TROMSØ
Fax: 77 66 29 60
(BODØ betjenes p.t. fra Tromsø)

FHL sentralbord: Tlf. 99 11 00 00

